

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра культурології та міжкультурних комунікацій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр «магістр»

на тему:

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ІНСТИТУЦІЇ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Виконала:

студентка 2 курсу, групи МКР-31-
22

спеціальності: 034

«Культурологія»

Дегтярьова Яна Олегівна

Науковий керівник:

доктор культурології, професор
Овчарук Ольга Володимирівна

Рецензент:

кандидат культурології, доцент
кафедри філософської
антропології, філософії культури
та культурології

Українського державного
університету імені Михайла

Драгоманова

Соболевська Світлана

Олександрівна

Допустити до захисту

Протокол засідання кафедри

від «__» _____-20_р. No _____

Завідувач кафедри _____

доктор іст.н.,проф. В. В. Карпов

Київ 2023

АНОТАЦІЯ

Дегтярьова Я. О. Культурно-мистецькі інституції в соціокультурному просторі України на початку ХХІ століття. – Кваліфікаційна магістерська робота на правах рукопису. Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань, спеціальності 034 «Культурологія». – Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2023.

Магістерська робота присвячена аналізу ролі культурно-мистецьких інституцій в соціокультурному просторі України на початку ХХІ століття. У роботі детально розглядаються теоретичні засади формування соціокультурного простору, визначаються провідні тенденції його розвитку до сьогодення та аналізуються трансформаційні процеси, що відбулися наприкінці 20-х років ХХІ століття. Робота вивчає сутність поняття "соціокультурний простір" на основі різних теоретичних підходів. Визначена роль культурно-мистецьких інституцій у збереженні та розвитку української культури. Аналізуються сучасні культурно-мистецькі інституції як чинник інновацій в культурі та культурних практиках. Особлива увага приділяється дослідженню "Мистецького арсеналу" як флагмана інновацій та аналізу новітніх форм їхньої діяльності, зокрема під час війни.

Ключові слова: культурно-мистецькі інституції, соціокультурний простір, українська культура, культурологія, інновації в культурі, сучасні культурні тенденції, "Мистецький арсенал", трансформаційні процеси, культурна спадщина, соціокультурні зв'язки, культурні практики, вплив війни на культуру, культурний образ України, соціокультурний ландшафт.

ANNOTATION

Degtyareva Y. O. Cultural and artistic institutions in the socio-cultural space of Ukraine in the early twenty-first century. Qualification master's thesis for the degree of higher education of the second (master's) level of the field of knowledge, speciality 034 "Cultural Studies." - National Academy of Management Personnel of Culture and Arts. Kyiv, 2023.

The master's thesis is devoted to the analysis of the role of cultural and artistic institutions in the socio-cultural space of Ukraine at the beginning of the twenty-first century. The work examines in detail the theoretical foundations of the formation of socio-cultural space, identifies the leading trends in its development to date, and analyses the transformational processes that took place in the late 20s of the twenty-first century. The paper examines the essence of the concept of "socio-cultural space" on the basis of various theoretical approaches. The role of cultural and artistic institutions in the preservation and development of Ukrainian culture is defined. Modern cultural and artistic institutions are analysed as a factor of innovation in culture and cultural practices. Particular attention is paid to the study of the Mystetskyi Arsenal as a flagship of innovation and the analysis of the latest forms of their activities, in particular during the war.

Key words: cultural and artistic institutions, socio-cultural space, Ukrainian culture, cultural studies, innovations in culture, contemporary cultural trends, Mystetskyi Arsenal, transformation processes, cultural heritage, socio-cultural relations, cultural practices, the impact of war on culture, cultural image of Ukraine, socio-cultural landscape.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	2
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ УКРАЇНИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	6
1.1. Провідні тенденції формування соціокультурного простору України на початку ХХІ століття до сьогодні.....	6
1.2. Трансформаційні процеси в соціокультурному просторі наприкінці 20-х рр. ХХІ століття.....	9
1.3. Сутність поняття «соціокультурний простір»: теоретичні підходи осмислення.....	15
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.....	24
2.1. Культурно-мистецькі інституції як культурологічний концепт.....	24
2.2. Формування культурно-мистецьких інституцій в сучасному соціокультурному просторі України.....	28
2.3. Функції культурно-мистецьких інституцій.....	36
Висновки до розділу 2.....	54
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ІНСТИТУЦІЇ ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙ В КУЛЬТУРІ ТА КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИКАХ.....	56
3.1. «Мистецький арсенал» як флагман сучасних інновацій.....	56
3.2. Новітні форми роботи сучасних культурно-мистецьких інституцій під час війни.....	60
Висновки до розділу 3.....	64
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю комплексного вивчення та розуміння феномену культурно-мистецьких інституцій в контексті українського соціокультурного простору на початку ХХІ століття. Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, асоційовані з глибокими змінами в політичній, економічній, та соціокультурній сферах, спонукають до переосмислення ролі та впливу культурно-мистецьких інституцій. Сутність поняття "соціокультурний простір" зумовлює необхідність теоретичного узгодження його розуміння для подальшого аналізу та інтерпретації в контексті функціонування культурно-мистецьких інституцій. Крім того, дослідження акцентує увагу на ролі культурно-мистецьких інституцій у збереженні та розвитку української культури. У контексті сучасних глобальних викликів, роль культурно-мистецьких інституцій як інновацій визначається як ключовий фактор культурного розвитку. Дослідження сучасних форм роботи культурно-мистецьких інституцій, зокрема в умовах воєнного конфлікту, має велике значення для розуміння їхнього внеску в інноваційні процеси та підтримку культурних практик.

Отже, в контексті викликів та можливостей дослідження ролі культурно-мистецьких інституцій в соціокультурному просторі України на початку ХХІ століття має стратегічне значення для формування наукового підґрунтя. Актуальність теми дослідження обумовлена кількома ключовими аспектами, які враховують сучасний стан суспільства та його культурно-мистецького простору, а саме: на початку ХХІ століття відбулися значущі зміни у соціокультурному просторі України, викликані як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Дослідження цих трансформацій важливе для розуміння сучасної динаміки культурного життя. У зв'язку зі змінами в соціокультурному просторі виникає необхідність вивчення ролі культурно-мистецьких інституцій у формуванні культурної ідентичності, збереженні культурної спадщини та розвитку сучасного мистецтва. Знаходячись у військовому конфлікті, Україна стикається

із складними викликами, пов'язаними із збереженням культурної спадщини, мобілізацією суспільства та пошуком нових культурних форм в умовах кризи.

Мета дослідження – виявити особливості діяльності та ролі культурно-мистецьких інституцій у формуванні України, на початку ХХІ століття.

Сформульована мета обумовила дослідницькі завдання:

1. Аналіз провідних тенденцій формування соціокультурного простору України на початку ХХІ століття до сьогодення.
2. Дослідження трансформаційних процесів у соціокультурному просторі наприкінці 20-х років ХХІ століття.
3. Розкриття сутності поняття "соціокультурний простір" через теоретичні підходи.
4. Визначення культурно-мистецьких інституцій як культурологічного концепту.
5. Дослідження формування культурно-мистецьких інституцій в українському соціокультурному просторі.
6. Аналіз функцій, які вони виконують в контексті збереження та розвитку української культури.
7. Аналіз "Мистецького арсеналу" як флагмана інновацій.
8. Розкриття новітніх форм роботи сучасних культурно-мистецьких інституцій в умовах воєнного конфлікту.

Об'єкт дослідження – культуротворчі процеси в соціокультурному просторі України початку ХХІ століття.

Предмет дослідження – діяльність та новітні форми комунікацій сучасних культурно-мистецьких інституцій в українському культурному просторі.

Хронологічні межі дослідження: охоплюють період від початку ХХІ століття та до сьогодення. Обрання цього періоду обумовлено потребою вивчення сучасного етапу розвитку українських культурно-мистецьких інституцій та їхнього впливу на соціокультурний простір. Початок ХХІ століття є ключовим моментом, оскільки відзначається важливими трансформаціями в українському суспільстві та культурному просторі. Період після 2001 року

характеризується новими викликами, які стали важливим фактором для розвитку та функціонування культурно-мистецьких інституцій. Обрання межі дослідження обумовлене прагненням врахувати найактуальніші та свіжі дані про сучасний стан культурно-мистецьких інституцій на момент завершення дослідження, адаптувати результати до сучасних реалій та врахувати останні тенденції в їхній роботі.

Методи дослідження:

1. Аналіз літератури. Систематизація та аналіз відомостей, які містяться в наукових працях, монографіях, статтях, що стосуються соціокультурного простору та культурно-мистецьких інституцій.
2. Історичний аналіз. Вивчення історії формування та розвитку культурно-мистецьких інституцій в Україні на початку ХХІ століття.
3. Кейс-стаді метод. Детальне вивчення окремих культурно-мистецьких інституцій як кейсів для розкриття їхніх особливостей та впливу на соціокультурний простір.
4. Системний аналіз. Розгляд та оцінка взаємодії культурно-мистецьких інституцій як складової системи соціокультурного простору.
5. Метод порівняння та протиставлення. Порівняння діяльності та ролі різних культурно-мистецьких інституцій для визначення спільних та відмінних характеристик.

Інформаційна база дослідження: навчальні та наукові публікації (вивчення академічних видань, монографій, наукових статей та дисертацій з культурології, мистецтвознавства та суміжних галузей, офіційні документи (аналіз законодавчих актів, стратегій, концепцій та інших документів, які регулюють діяльність культурно-мистецьких інституцій в Україні), інтернет-ресурси (використання інформації з офіційних веб-сайтів культурно-мистецьких інституцій, громадських організацій, наукових установ).

Наукова новизна дослідження:

1. Робота висвітлює важливі етапи та ключові тенденції перетворень у соціокультурному просторі на початку XXI століття, надаючи комплексний огляд цього процесу.
2. Дослідження виявляє та аналізує нові ролі та функції, які виконують культурно-мистецькі інституції в умовах сучасного соціокультурного ландшафту, що розширює уявлення про їхню роль у формуванні культурного середовища.
3. Вивчає та описує конкретні інноваційні методи та практики, які використовуються сучасними культурно-мистецькими інституціями для подолання викликів воєнного конфлікту.
4. Робота завершується формулюванням рекомендацій, які можуть слугувати вказівками для поліпшення діяльності культурно-мистецьких інституцій та їх адаптації до змін у соціокультурному середовищі.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження нададуть можливість розробки стратегій розвитку та управління культурно-мистецькими інституціями в умовах сучасного соціокультурного простору. Отримані результати нададуть підставу для створення та впровадження інноваційних практик у культурному секторі. Це може включати нові форми виставок, проєктів, технологій та партнерств, що сприятимуть вдосконаленню культурних процесів. Результати щодо ролі культурно-мистецьких інституцій у воєнний період нададуть практичні рекомендації для вдосконалення їхньої роботи в умовах конфлікту, сприяючи збереженню та розвитку культурних цінностей під час воєнного конфлікту. Дослідження надасть практичні інструменти для управління та підвищення ефективності культурно-мистецьких інституцій, сприяючи їхньому внеску у розвиток та підтримку культурного сектору. Отримані результати стануть основою для створення культурних партнерств між різними суб'єктами культурного середовища, що сприятиме обміну ресурсами, ідеями та досвідом для спільного розвитку.

Апробація результатів дослідження: результати дослідження були оприлюднені на VII Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених,

аспірантів та магістрантів «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір» 2
листопада 2023 р.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ УКРАЇНИ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

1.1. Провідні тенденції формування соціокультурного простору України на початку ХХІ століття до сьогодні

Поняття "соціокультурний простір" часто використовується в сучасному науковому середовищі. Воно також посідає важливе місце в історичних дослідженнях. Ця дефініція використовується в різних галузях і, відповідно, інтерпретується по-різному.

Крім того, категорія "соціокультурний простір" лежить в основі досліджень формування історичної пам'яті. Вона охоплює історичні, філософські, соціологічні, політичні, культурологічні та наукові дисципліни. З огляду на широке використання цієї дефініції та розмаїття інтерпретацій, необхідно уточнити її зміст.

Цьому питанню присвячені праці В. Литвина [26], Н. Гапон [8]. Джерелом дослідження є вивчення смислового наповнення поняття "соціокультурний простір". В основу дослідження покладено аналітико-синтетичний, історико-порівняльний та історико-типологічний методи, які дозволяють виявити, систематизувати та порівняти сучасні визначення обраної дефініції.

На початку ХХІ століття соціокультурний простір України пройшов значні зміни, вплив яких визначається як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. Провідні тенденції формування цього простору на сучасному етапі можна визначити через призму різноманітних сфер життя – від політики та економіки до масової культури та освіти. Основні рушійні сили включають в себе політичні трансформації, економічні зміни, взаємодію з іншими країнами та глобальні тенденції, розвиток інформаційних технологій, а також культурні ідентичності та цінності.

1. Політичні трансформації:

У період з початку ХХІ століття Україна пережила низку політичних трансформацій, які вплинули на соціокультурний ландшафт країни. Революції,

такі як "Помаранчева революція" (2004 р.) та Революція Гідності (2013-2014 рр.), змінили уявлення громадян про свої права, активізували громадянську позицію та взаємодію громадян із владою. Зокрема, під час "Гідності" сформувався новий етос громадянського суспільства, що визначився боротьбою за демократію, права людини та протидією корупції.

Створення нових політичних партій та громадських організацій сприяло більш широкому представництву громадянського суспільства в політичному процесі. Політична конкуренція, активна участь громадян у виборчих процесах та обговореннях громадських питань визначають сучасну політичну картину країни.

2. Економічні трансформації:

Економічні зміни в Україні також вплинули на соціокультурний простір. Перехід до ринкової економіки та інтеграція в світові економічні процеси визначили нові стандарти життя та взаємовідносини між людьми. Сталося активне формування підприємницької культури, розвиток малих та середніх підприємств, а також зростання важливості інновацій та технологічного розвитку.

Глобалізація економіки призвела до інтеграції українських компаній у світові ланцюги виробництва та обміну технологіями. З одного боку, це сприяє підняттю економіки та розвитку, але, з іншого боку, викликає виклики щодо збереження культурної ідентичності та національних традицій.

3. Взаємодія з іншими країнами та глобальні тенденції:

Україна активно взаємодіє з іншими країнами, що також впливає на соціокультурний ландшафт. Вступ до Європейського Союзу та участь в різних міжнародних ініціативах розширює горизонти громадян та сприяє обміну культурними цінностями. Також це призводить до впливу європейських стандартів на законодавство та побутове життя українців.

Однак глобальні тенденції, такі як розширення впливу інтернет-культури та американізація масових медіа, також мають свій вплив. Вони вносять нові

елементи в місцеву культуру та сприяють формуванню глобального культурного простору.

4. Розвиток інформаційних технологій:

Швидкий розвиток інформаційних технологій суттєво змінює спосіб життя та взаємодії людей. Зростання використання інтернету, соціальних мереж, мобільних додатків формує нові форми комунікації та розваг. Це також створює можливості для самовираження та публічного діалогу.

З іншого боку, цифрова трансформація призводить до викликів, таких як цифрова дільниця та нерівномірний доступ до інтернет-ресурсів в різних регіонах України. Це створює нові соціальні розриви та викликає питання етики використання технологій.

5. Культурні ідентичності та цінності:

Формування соціокультурного простору не можливе без урахування культурних ідентичностей та цінностей. Україна, будучи країною з багатою історією та різноманітною культурною спадщиною, активно розвиває свої традиції та намагається зберегти культурну різноманітність [10].

З одного боку, це виявляється у підтримці та розвитку мов, національних обрядів та мистецтва. З іншого боку, відбувається реформування підходів до освіти та виховання нового покоління, спрямоване на формування громадян, які розуміють та поважають різницю в культурних виявах.

Отже, на сучасному етапі формування соціокультурного простору України відбувається поглиблення взаємодії різних сфер життя, що визначається політичними, економічними, технологічними та культурними тенденціями. Політичні рухи, економічні трансформації та глобалізація формують новий контекст для самовираження та взаємодії громадян. Важливим елементом є також збереження та розвиток культурної ідентичності в умовах змін.

Ці процеси вимагають уваги та участі всіх верств суспільства, врахування інтересів різних соціальних груп та пошук балансу між збереженням традицій та відкритістю до нових ідей. Розуміння цих тенденцій є важливим етапом для ефективного управління та розвитку сучасного українського суспільства.

Щоб зрозуміти соціокультурний ландшафт України, ми повинні спочатку заглибитися в його історичне підґрунтя. Україна має багату та складну історію, її кордони постійно змінювалися через різні вторгнення та анексії. Країна перебувала під владою різних імперій, зокрема Російської, Австрійської та Османської імперій, які залишили значний вплив на культуру, мову та традиції України. Україна має різноманітне населення, причому українці є найбільшою етнічною групою, за якою йдуть росіяни, румуни та угорці. Основою економіки країни є сільське господарство, промисловість і технології. Імперський російський культурний ландшафт також помітний в Україні, де православні церкви, монастирі, меморіали та пам'ятники є важливими пам'ятками в країні. Російський вплив помітний в українській мові, літературі, музиці, танці. Радянська доба також мала значний вплив на соціокультурний ландшафт України, оскільки країна була частиною Радянського Союзу до 1991 року. Радянська доба залишила незгладимий слід у культурі, мові та традиціях України.

Мова та література є невід'ємною частиною соціокультурного ландшафту України. Українська мова є офіційною державною мовою України, нею розмовляє переважна більшість населення. Це слов'янська мова з унікальною писемністю, яка близько споріднена російській та білоруській. Українська література має багату традицію: такі видатні автори, як Тарас Шевченко, Іван Франко та Леся Українка, писали твори, які мали значний вплив на українську культуру та суспільство. Серед інших видатних українських авторів, які писали латинською та старослов'янською мовами, є Григорій Сковорода, Юрій Дрогобич, Станіслав Оріховський-Роксолан, Феофан.

Музика відіграє важливу роль у соціокультурному ландшафті України. Українська музика охоплює різноманітні та багатоскладові елементи музики західної та східної музичної цивілізації. Традиційна українська музика характеризується використанням різноманітних інструментів, таких як бандура, кобза, цимбали та сопілка. Українці використовували велику різноманітність ударних інструментів, особливо в живій і танцювальній музиці. Одними з

найцікавіших народних інструментів цієї групи є Бугало, Базолія, Теленка, Трембіта, Дримба. Країна також має процвітаючу сучасну музичну сцену, де багато українських виконавців досягають міжнародного успіху. Окрім мови та музики, у XXI столітті істотних змін зазнав соціокультурний ландшафт України. Однією з головних подій став Євромайдан 2014 року, який включав масові протести та політичні потрясіння у відповідь на проросійський уряд президента Віктора Януковича. Революція зрештою призвела до усунення Януковича та встановлення прозахідного уряду, але також спровокувала триваючий конфлікт з Росією через анексію Криму та триваючу війну на сході України. Конфлікт мав значний вплив на українську культуру та суспільство, і багато митців та інтелектуалів стали залученими до руху за українську незалежність та культурну ідентичність. Українська література продовжує процвітати, а такі сучасні письменники, як Андрій Курков, Сергій Жадан та Оксана Забужко, здобувають міжнародне визнання.

Українське кіно також привернуло увагу: такі фільми, як «Плем'я» та «Донбас», досліджують складність життя в післяреволюційній Україні. Окрім політичних і мистецьких подій, соціокультурний ландшафт України також сформували економічні зміни та технологічний прогрес. Після розпаду Радянського Союзу в 1991 році в Україні відбувався перехід від соціалістичної до ринкової економіки, що призвело до значних змін у соціальному та культурному ландшафті країни. Зсув у бік капіталізму приніс нові можливості та виклики для народу України, оскільки він орієнтувався у складності нової економічної системи та суспільних змін, що виникли в результаті. Незважаючи на ці виклики, Україні вдалося зберегти яскраву та багату культурну спадщину. Традиційна українська народна музика та танець продовжує відігравати важливу роль у культурній ідентичності країни, а фестивалі та вистави проводяться по всій країні. Українська мова також відродилася у вживанні та популярності, оскільки країна прийняла свою унікальну мовну спадщину.

За останні роки Україна також стала центром технологічних інновацій із зростаючою технологічною індустрією та процвітаючою сценою стартапів. Це

призвело до появи нового покоління молодих, технічно підкованих українців, які допомагають формувати майбутнє країни. Загалом соціокультурний ландшафт України зазнав значних змін у XXI столітті, сформований такими подіями, як революція Євромайдану, економічні зміни та технологічний прогрес. Незважаючи на ці зміни, Україна залишається країною з багатою культурною спадщиною та яскравою мистецькою сценою, з унікальною ідентичністю, яка продовжує розвиватися [5].

Танець є невід'ємною частиною української культури та традицій. Український танець різноманітний і сягає корінням у різні регіони країни. Він характеризується високою енергією, барвистими костюмами та складною роботою ніг. Гуцулка — традиційний танець гуцулів, етнокультурної групи українців, що населяють високогір'я північно-східних Карпат. Колоритні костюми, підстрибувальні та розмашисті рухи представляють традиції українського Закарпаття в закарпатських танцях, а у горян або гуцулів є танець Аркан, який є чоловічим.

Українська кухня - це суміш різних впливів. Хліби з житнього або пшеничного борошна є центральною прикрасою кожного українського обіднього столу, а овочі, такі як картопля, морква, гарбуз, помідори, буряк, широко використовуються в різноманітних стравах. Українські національні рецепти зазнали значного впливу сусідніх польської та білоруської кухонь. Таке пізнє формування пов'язане з пізнім територіальним формуванням країни та тривалою історією окупації сусідніми імперіями.

Релігія відіграє значну роль у соціокультурному ландшафті України. Станом на 2021 рік приблизно 60% українців ідентифікують себе як православні християни, що робить це найбільше релігійне спрямування в Україні. Християнство є домінуючою релігією в Україні, згідно з опитуванням, проведеним Київським міжнародним інститутом соціології у 2022 році, 85% населення вважають себе християнами. Вплив релігії помітний в українській архітектурі, мистецтві та фестивалях. Релігійні споруди, такі як церкви та

монастирі, є важливими пам'ятками країни, а релігійні свята, такі як Великдень і Різдво, святкуються з великим ентузіазмом.

Фестивалі та свята є невід'ємною частиною соціокультурного ландшафту України. Україна має багату традицію фестивалів і свят, багато з яких мають релігійний характер. Leopold Jazz Fest – один із найпопулярніших музичних фестивалів в Україні, який збирає артистів з усього світу. Фестиваль кінних трюків «Кентаври» – ще один популярний фестиваль, який демонструє традиційну українську майстерність верхової їзди. Україна також з великим розмахом святкує різні державні свята, такі як День Незалежності та День Конституції.

Архітектура та мистецтво є вагомими складовими соціокультурного ландшафту України. Архітектура України характеризується поєднанням різних стилів, зокрема неоготики, ренесансу, романського та необароко. Українське мистецтво має багаті традиції, такі митці, як Казимир Малевич, Іван Айвазовський і Тарас Шевченко, здобули міжнародне визнання. Заслужують на увагу й українські мозаїки, багато з яких ліквідовано з первісного архітектурного контексту та виставлено в галереях і музеях по всьому світу.

Спорт і відпочинок є невід'ємною частиною соціокультурного ландшафту України. Україна має яскраву спортивну культуру, популярними видами спорту є футбол, баскетбол, бокс і хокей. Серед місцевих жителів і туристів популярні такі види активного відпочинку, як катання на гірських велосипедах, стрибки з парашутом, підводне плавання, верхова їзда, лижі. Україна також приймала багато міжнародних спортивних заходів, таких як Чемпіонат Європи з футболу УЄФА та Чемпіонат Європи з баскетболу.

Освітня та мовна політика є ключовими компонентами соціокультурного ландшафту України. Українська освітня система складається з п'яти рівнів: дошкільна, початкова, середня, повна середня та післядипломна освіта. У 2010 році 56% українців мали повну середню освіту, а 18% – вищу. Мовна політика в Україні була джерелом суперечок, оскільки країна поділена на україномовне та російськомовне населення. Дискурси навколо мовного розмаїття в школах

відбуваються через імпліцитні та явні мовні вибори або рішення, які мають значний вплив на соціокультурний ландшафт України.

Сучасна Україна стикається з різними викликами та можливостями. Найважливішим викликом є триваюча війна з Росією. Війна мала важкі економічні наслідки та призвела до втрати людських життів, будинків та інфраструктури. Український уряд вживає заходів для вирішення цих політичних проблем і відновлення країни. Уряд також працює над зміцненням зв'язків з Європейським Союзом та іншими країнами, що дає Україні можливість для економічного та культурного зростання. Крім того, культурне багатство та талант України дають можливість країні продемонструвати світові свою унікальну ідентичність і сприяти культурному обміну [22].

Отже, соціокультурний ландшафт України різноманітний і багатий, з унікальною ідентичністю, сформованою її історією, мовою, літературою, музикою, танцями, кухнею, релігією, фестивалями, архітектурою, мистецтвом, спортом, освітою та мовною політикою. Історія країни вторгнень та окупацій призвела до переплавлення культури та традицій. Культурне багатство та талант України дають можливість країні продемонструвати світові свою унікальну ідентичність і сприяти культурному обміну. Однак Україна стикається з різними викликами, включно з триваючою війною з Росією. Тим не менш, стійкість і рішучість України відновлюватися та процвітати є хорошим передвісником майбутнього країни.

1.2. Трансформаційні процеси в соціокультурному просторі наприкінці 20-х рр. XXI століття

Україна за останні кілька років зазнала значних змін у своєму соціальному ландшафті. Від політичних потрясінь до культурних змін Україна пережила трансформацію, яка вплинула на її цінності, переконання та ставлення.

Політичні події, які відбувалися в Україні з 2020 по 2023 рік, мали значний вплив на соціальний ландшафт країни. Обрання новим президентом Володимира Зеленського призвели до зміни політичної влади. Ця зміна влади призвела до

змін у соціальних цінностях, переконаннях і поглядах. Наприклад, обрання Зеленського, що призвело до відновлення почуття надії та оптимізму серед українського народу. Крім того, політика Зеленського, як-от його антикорупційні заходи, призвела до зміни погляду людей на уряд та його роль у суспільстві. Загалом політичні зміни відіграли значну роль у формуванні соціокультурного ландшафту України.

Система освіти в Україні також зазнала значних змін за останні роки. Використання технологій в освіті призвело до змін у методах навчання та зробило освіту більш доступною для учнів у віддалених районах. Крім того, зміни в академічних і дослідницьких інтересах призвели до відновлення уваги до предметів STEM і розвитку нових технологій. Ці зміни суттєво вплинули на соціальний ландшафт України, оскільки освіта є ключовим фактором формування суспільства. Зміни соціокультурного простору України в 2020-2023 роках вплинули на різні аспекти суспільної тканини країни. Крім змін у сімейних структурах і відносинах, відбулися значні зміни в політичній та економічній сферах країни, які також вплинули на соціальний ландшафт.

Україна стала свідком переходу до більш демократичного управління та більшої прозорості. Триваючий конфлікт країни з Росією через Крим і Донбас став каталізатором цих змін, а український уряд працює над покращенням своїх структур управління та зменшенням корупції. Ці зусилля призвели до підвищення громадської довіри до державних інституцій та більш активного громадянського суспільства, що, у свою чергу, вплинуло на соціальну динаміку країни. В економічному плані Україна перейшла до більш вільної ринкової системи. Країна здійснила низку економічних реформ для залучення іноземних інвестицій, покращення державних фінансів та збалансування бюджету. Ці зміни призвели до більшого економічного зростання та створення робочих місць, що вплинуло на соціальний ландшафт шляхом підвищення рівня життя та покращення доступу до охорони здоров'я та освіти.

На початку XXI століття в Україні спостерігається ряд трансформаційних процесів у соціокультурному просторі, які суттєво впливають на формування

культурно-мистецьких інституцій та їхню роль у суспільстві. Інтенсивний розвиток технологій та зростання доступу до інтернет-ресурсів призвели до глобальної взаємодії та обміну культурними цінностями. Це впливає на розвиток мистецтва, його розмаїття та доступність. Зростання активності громадян та розвиток громадянського суспільства створюють нові можливості для самовираження та участі в культурних ініціативах. Це сприяє виникненню нових культурних практик та інтерактивних форм взаємодії. Зменшення бюрократичних бар'єрів у культурній сфері сприяє більшому розмаїттю та доступності культурних подій. Це відзначається не лише у зростанні кількості культурних ініціатив, а й у зміні їхньої форми та формату.

Різноманіття культурних груп і спільнот стає основою для розвитку мультикультурального середовища. Це відкриває нові можливості для взаєморозуміння та обміну досвідом між різними культурами. Розвиток ідентичності та прагнення до самовираження впливають на споживчі звички в галузі культури. Зростає попит на індивідуалізовані та унікальні культурні враження. Спільноти в інтернеті та соціальні мережі відіграють значущу роль у поширенні культурних тенденцій, реалізації та підтримці культурних ініціатив.

Всі ці процеси формують новий контекст для розвитку культурно-мистецьких інституцій, визначаючи їхню актуальність, завдання та стратегії в умовах сучасного соціокультурного простору [22, с. 13].

Релігія та духовність є важливими аспектами української культури, і зміни в цих сферах також вплинули на соціальний ландшафт країни. Вплив глобалізації на релігійні інституції призвів до змін у релігійних віруваннях і практиках. Наприклад, молоді покоління рідше відвідують церкву регулярно, і спостерігається зростання альтернативних духовних практик. Однак, незважаючи на ці зміни, релігія та духовність залишаються важливими для багатьох українців, а релігійні інституції країни продовжують відігравати значну роль у формуванні суспільства. Окрім вищезгаданих змін, на соціокультурний ландшафт України також вплинула пандемія COVID-19, яка мала далекосяжні наслідки для світу. Як і багатьом іншим країнам, Україні довелося запровадити

суворі карантинні заходи та заходи соціального дистанціювання, щоб стримати поширення вірусу. Ці заходи мали глибокий вплив на повсякденне життя людей, оскільки вони були змушені адаптуватися до нових способів роботи, навчання та спілкування.

Іншим важливим аспектом соціокультурних змін в Україні стало зростання впливу молодого покоління. Україна має велику кількість молодих людей, які все більше пов'язані з рештою світу через соціальні мережі та технології. Це призвело до більшого усвідомлення глобальних проблем і бажання змін серед молоді. Вони, швидше за все, будуть політично заангажовані та виступатимуть за соціальну справедливість і рівність. Ця зміна поколінь також вплинула на традиційні гендерні ролі: більше жінок приходить на роботу та займає керівні посади [25].

Розвиток соціальних медіа суттєво вплинув на спілкування та стосунки в Україні. Зміни в моделях споживання медіа призвели до зміни способу взаємодії людей один з одним. Соціальні медіа полегшили людям спілкування з іншими, але це також призвело до зростання переслідувань в Інтернеті та кіберзалякування. Крім того, зміни в нормах і політиці ЗМІ призвели до більш різноманітного медіаландшафту, що дало право голосу раніше маргіналізованим групам. Ці зміни суттєво вплинули на соціальний ландшафт України, оскільки комунікація є ключовим фактором формування суспільства.

Зміна соціального ландшафту в Україні також призвела до змін у мистецьких і культурних проявах. Глобалізація справила значний вплив на мистецтво та культуру, сприяючи зростанню міжнародних культурних обмінів і співпраці. Це призвело до більшої цінності різноманітних культур і більш різноманітного культурного ландшафту в Україні. Крім того, зміни в культурній політиці та установах призвели до відновлення уваги до збереження та популяризації української культурної спадщини. Наприклад, створення Національного фонду культурної спадщини забезпечило фінансування проектів збереження культурної спадщини. Загалом ці зміни позитивно вплинули на культурний ландшафт України, що призвело до більш яскравої та різноманітної

мистецької та культурної сцени. Оскільки Україна просувається вперед у наступні кілька років, ми можемо очікувати значних змін у соціокультурному ландшафті країни. Однією з найбільш значущих змін, яку ми, ймовірно, побачимо, є подальше зростання та вплив соціальних мереж. Оскільки все більше людей звертаються до соціальних медіа, щоб залишатися на зв'язку з іншими, ми можемо очікувати появи нових форм онлайн-взаємодії та спілкування. Однак ми також повинні усвідомлювати негативний вплив, який можуть мати соціальні медіа, наприклад, зростання онлайн-переслідувань і кіберзалякування. Окрім змін у споживанні медіа, ми також можемо очікувати змін у культурній політиці та інституціях.

Уряд продовжує надавати пріоритет збереження та популяризації української культурної спадщини, ми, ймовірно, створимо нові ініціативи та програми, спрямовані на підтримку митців та закладів культури. Це створить більш яскраву та різноманітну мистецьку та культурну сцену в Україні, оскільки більше людей отримають можливість продемонструвати свій творчий таланти. Ще одна тенденція, яку ми, ймовірно, спостерігатимемо в найближчі роки, — це постійне зростання міжнародних культурних обмінів і співпраці.

Однак, Україна продовжує розвиватися та змінюватися, важливо не випускати з уваги виклики, які чекають попереду. Одним із найбільших викликів для культурного ландшафту України є триваючий конфлікт у східних регіонах країни. Конфлікт призвів до переміщення тисяч людей і глибоко вплинув на соціальну та культурну структуру постраждалих громад. Необхідно докласти зусиль для підтримки відновлення та відбудови цих громад, включаючи збереження їхньої унікальної культурної спадщини. Крім того, оскільки Україна продовжує модернізуватися, важливо забезпечити, щоб традиційні культурні практики та цінності не були втрачені чи забуті. Необхідно докладати зусиль для популяризації та збереження місцевих традицій і звичаїв, особливо серед молодих поколінь, на які можуть більше впливати глобальні тенденції та популярна культура.

Французький дослідник А. Моль вважає, що культурний простір є виключною сферою, де поширюється та функціонує культурна інформація. А. Моль розуміє лише простір комунікаційного процесу, який визначає передачу знань із колективного культурного простору в індивідуальний культурний простір.

Інформаційний простір об'єктивно є основою формування культурного простору, оскільки він є результатом інформаційного процесу, а його призначенням є продукування інформації як необхідного ресурсу для формування середовища проживання та діяльності людини.

Слід зазначити, що культурні цінності — матеріальні та духовні — як результат творчості суб'єктів у соціокультурному просторі виконують у соціокультурному просторі ресурсну функцію. Функція спілкування здійснюється за допомогою усної та письмової мови та всіх інших засобів передачі інформації. Комунікаційна функція в соціокультурному просторі пройшла процес соціалізації та індивідуалізації і втілюється у функціях розвитку здібностей особистості, обслуговування її творчої діяльності, поширення, збереження та суспільного використання різноманітних культурних цінностей. Розвиток систем символів стимулював розвиток природних і штучних мов. Збільшення кількості споживачів культурних цінностей, соціокультурних послуг і суб'єктів соціокультурних просторів, а також пошук засобів СКД призвели до появи бібліотек, музеїв, театрів, клубів тощо, еволюція яких сприяло становленню соціокультурних інститутів і відносно самостійної соціальної діяльності галузі. Складність структури відображає організаційні функції, які реалізуються через органи управління.

Якщо поглянути на досвід європейських країн, які приєдналися до сучасного процесу глобалізації раніше за Україну, то маємо побачити, що сучасна європейська інтеграція – це не глобальний процес у контексті всього світу, а «субрегіоналізація». Такий процес характерний і для українського регіону. Світ не може розширюватися і ставати нескінченним: «Людство влаштоване таким чином, що соціальні та культурні чинники відокремлюють

свою «територію» і позначають власний простір» [1]. Тому основна проблема полягає в тому, щоб знайти форму цих просторових взаємодій. Це питання стало надзвичайно актуальним у зв'язку з посиленням суперечливих процесів глобалізації та регіоналізації, набуття цими процесами організаційних форм (створення міждержавних, міжрегіональних об'єднань, а також адміністративно-територіальна та бюджетна реформи).

Розглядаючи соціокультурний простір, деякі вчені висловлюють занепокоєння щодо загрози втрати різноманітності культурних цінностей у процесі глобалізації. Глобальна культура, яка зараз формується у світі, надто різноманітна, і об'єднання в соціальній та культурній сферах неможливе. Адже навіть у світовій культурі є кілька рівнів: елітарний, масовий, Глобальна культура задовольняє потреби різних груп людей. Це культурна характеристика багатьох країн і регіонів світу, і глобалізація може проявлятися по-різному. Помилковим є припущення, що культурна одноманітність і стандартизація неминуче призведуть до загальної культурної кризи, замінивши існуючу культурну різноманітність західними моделями.

Популярна культура, безсумнівно, є ще однією культурною формою, яку сприяє глобалізація. Її мета – соціалізація людини. Без засвоєння цінностей цієї культури неможливе створення елітарної культури, неможливий перехід на рівень індивідуалізації суб'єкта, поєднання людини з творцем культурних цінностей. Людина є центром соціокультурного простору, вона визначає стратегічні завдання сім'ї, школи, ЗМІ, усіх суб'єктів національної культурної політики.

Згідно з працями вищезазначеного автора, суспільство не може існувати без культури, її становлення неможливе ні за відсутності спілкування, ні поза діяльністю соціальної взаємодії, яку В. І. Грачов розуміє як «засвоєння і передачу в суспільстві культурних цінностей діяльність». Просторово-часова система координат, або просторово-часова система координат» [3]. Інакше кажучи, культура пов'язана в єдине ціле через соціокультурну комунікацію.

Спілкування – це процес. Без спілкування людське суспільство не може існувати. Культурно-комунікаційний підхід Основи формування структури комунікаційних систем як загальної структури культури і суспільства були закладені різними вченими.

Комунікація в сучасному розумінні зазвичай визначається як передача та обмін певними сигналами, значеннями та змістом (тобто інформацією). Цей процес відбувається за допомогою різноманітних комунікаційних систем (фізичних, біологічних, соціальних, технологічних, кібернетичних тощо) у природі, культурі та суспільстві. Комунікаційний процес — це завжди обмін інформацією між двома або більше людьми, із системної точки зору — між системами з різними рівнями та цілями.

Комунікацію часто ототожнюють із комунікацією, тобто передачею інформації між людьми, але це поняття, безперечно, ширше комунікації, включаючи різноманітні зв'язки та відносини між суб'єктами та об'єктами в природі, культурі та суспільстві. Слід зазначити, що спілкування є основою будь-якого спілкування, але спілкування не обмежується спілкуванням, оскільки це завжди міжособистісний і соціальний процес, а спілкування може бути технічним, біологічним тощо, особливо соціокультурним.

Проте будь-який інформаційний процес не є спілкуванням, оскільки нова інформація не завжди генерується в процесі спілкування та обміну різними думками, інакше процес навчання може обмежитися спілкуванням. На наш погляд, комунікація – це обмін поширеною інформацією, точніше, відображення сутностей у формі інформації про природу, суспільство та культуру, тобто природні, соціальні та культурні явища. У даній роботі соціокультурна комунікація розглядається під поняттям «комунікація» в сучасному культурному просторі.

А. Я. Флієр пояснював це поняття в сучасній культурології як інтерактивний процес між суб'єктами соціальної та культурної діяльності (індивідами, групами, організаціями тощо) з метою передачі або обміну інформацією за допомогою символічних систем (мови) .) приймає певну

культуру, технологію та засоби її використання. Це один із основних механізмів і компонентів соціокультурних процесів, що забезпечує можливість формування соціальних зв'язків, управління спільною життєдіяльністю людей, регулювання їх різних сфер, набуття та поширення соціального досвіду.

Науковий погляд на культуру як особливу матеріально-духовну єдність у людській діяльності, що створює, зберігає та поширює сенс, артефакти, цінності та ідеали людського життя, дозволяє стверджувати, що основою цієї культурної єдності є соціокультурна комунікація. . Тому соціокультурна комунікація є основою сучасної мозаїчної культури та інтегрованої культури. Отже, соціокультурну комунікацію можна визначити як універсальну інформаційно-комунікаційну коопераційну систему суб'єктної взаємодії в культурно-соціальному просторі, в основі якої лежить комунікаційно-пізнавальний процес обміну, зберігання, оволодіння та поширення культурних цінностей на духовному рівні. Вираз і приклад матеріалів [3].

Сучасний соціокультурний простір — це епоха заперечення та переоцінки попередніх цінностей, пошуку нових шляхів збереження та передачі культурного досвіду, пов'язаного із занепадом традицій, і одночасного виникнення інших (можливо, нових) соціокультурних структур, що передбачає зосередженість на процесах і дослідженнях. явищ, що відбуваються у сфері сучасної культури, до актуальних проблем культури.

Зміни в політиці соціального забезпечення та реформи охорони здоров'я також вплинули на соціальний ландшафт України. Уряд запровадив різноманітні програми соціального забезпечення, щоб покращити життя найбільш уразливих верств населення. Наприклад, запровадження мінімальної заробітної плати та пенсійна реформа забезпечили фінансову підтримку особам із низькими доходами та людям похилого віку. Реформи охорони здоров'я також були впроваджені для покращення результатів охорони здоров'я. Запровадження національної системи медичного страхування зробило медичну допомогу доступнішою для всіх українців. Однак, незважаючи на ці зміни, у системі

охорони здоров'я все ще існують проблеми, такі як нестача медичних працівників та невідповідна інфраструктура.

Зміни в соціокультурному ландшафті України створили як виклики, так і можливості. Деякі з викликів включають необхідність подолання соціальної нерівності та впливу глобалізації на традиційні цінності та вірування. Однак зміни також відкривають можливості для зростання та розвитку, особливо в таких сферах, як технології, освіта та культурне розмаїття. Роль зацікавлених сторін, включаючи уряд, організації громадянського суспільства та окремих осіб, є критично важливою для вирішення цих проблем і використання можливостей. Працюючи разом, зацікавлені сторони можуть сприяти сталому розвитку та забезпечити продовження соціокультурного розвитку України в позитивному напрямку [36].

Отже, соціокультурний ландшафт України зазнав значних змін за останні кілька років, причому політичні події, глобалізація та технологічний прогрес відіграли значну роль. Ці зміни вплинули на різні аспекти українського суспільства, включаючи сімейні структури, освіту, релігію, ЗМІ, мистецтво та культуру, соціальне забезпечення, охорону здоров'я, навколишнє середовище, урбанізацію, ринок праці, міграцію та імміграцію. Хоча ці зміни створили як виклики, так і можливості, роль зацікавлених сторін у вирішенні цих проблем і використанні можливостей є критично важливою. Працюючи разом, Україна може продовжувати розвивати свій соціокультурний ландшафт у позитивному напрямку, забезпечуючи світле майбутнє для своїх громадян.

1.3. Сутність поняття «соціокультурний простір»: теоретичні підходи осмислення

У загальнонауковому і філософському планах поняття "простір" може трактуватися в двох сенсах: субстанціональному (ньютонівському) і релятивістському (ейнштейнівська). Крім того, існує два рівні освітнього простору: об'єктивний і суб'єктивний. Освітній простір можна розуміти як середовище, трансформоване та адаптоване навчанням. Управління

середовищем і перетворення його на освітній простір визначається наявними чи створеними суб'єктом зовнішніми умовами і факторами та внутрішніми передумовами, умовами і факторами суб'єкта.

Соціокультурний простір – це «територія», де є джерела розвитку, виникнення його чинників, діють суперечності, механізми, закони та принципи, можливі спільні дії, переслідування «додаткових завдань». Наявність предмета мети. До соціокультурного простору (як і до будь-якого іншого простору) відносяться такі характеристики, як абсолютність і відносність, остаточність і нескінченність, розривність і безперервність, однорідність і неоднорідність, багатовимірність і відкритість. Він відображає певну протяжність, сукупність явищ і відносин, їх зв'язків, це простір подій, які утворюють єдиний кластер. «Розмір» території (масштаб або протяжність) соціокультурного простору має бути максимально (максимально) співвіднесений з простором навколишнього світу, Всесвіту, простором вічності та загальнолюдських цінностей. Ця «територія» визначається як мега-рівень [7].

Соціокультурний простір країни (держави) відповідає її макрорівню, середньому – регіону, мікрорівню – університету (організації). Присвоєння цих рівнів є традиційною практикою в соціальних науках (педагогіка, психологія, соціологія).

Ярослав Грицак, історик і культуролог, який зробив внесок у розуміння соціокультурного ландшафту країни, багато писав про українську історію та ідентичність. Його робота підкреслює важливість поліетнічної та багатокультурної історії України у формуванні її сучасної ідентичності. Іншою важливою постаттю в українознавстві є Оксана Забужко — письменниця, поетеса та культурна діячка, яка відіграла значну роль у популяризації української культури як в Україні, так і за кордоном. Її твори досліджують теми ідентичності, пам'яті та національної свідомості, і вона була відвертим прихильником збереження культурної спадщини України. Крім того, соціолог Володимир Кубійович зробив значний внесок у наше розуміння соціокультурного ландшафту України. Кубійович був видатним діячем

української діаспори та сприяв поширенню української культури за кордоном. Він наголошував на важливості збереження культурної спадщини України та працював над сприянням культурному обміну між Україною та іншими країнами. Інші вчені, які зробили внесок у наше розуміння соціокультурного ландшафту України, включають Михайла Грушевського, історика, який зосереджувався на історії України та її національній ідентичності, та Івана Франка, письменник і громадський діяч, який підкреслював значення культури й освіти у формуванні національної ідентичності України. Важливо також відзначити, що українські науковці протягом багатьох років виступають за визнання української мови державною та пропагують її використання в усіх сферах життя. Мовознавець Іван Огієнко був одним із піонерів у пропаганді використання української мови в наукових і гуманітарних науках, відіграв значну роль у стандартизації української мови. Крім того, історик і громадський діяч Володимир Винниченко наголошував на важливості мови у формуванні національної ідентичності та виступав за визнання української мови державною. Загалом українські вчені зробили значний внесок у наше розуміння соціокультурного ландшафту України. Їхня робота підкреслює важливість збереження та популяризації культурної спадщини України, визнання складної історії країни та розширення культурного обміну та співпраці з іншими країнами. Завдяки своїм дослідженням та пропаганді українські вчені відіграли вирішальну роль у формуванні національної ідентичності України та просуванні її культурної спадщини на світовій арені

Кожен названий компонент має певну структуру та елементи та відіграє певну роль і функцію у важливій соціальній та культурній діяльності. простір, прямо чи опосередковано впливаючи на інші компоненти цього простору. Основні складові соціокультурного простору, в контексті значення навчання та виховання для збереження, розвитку та підтримки цілісності цього простору.

Політико-економічну складову соціокультурного простору складають політико-економічні системи того чи іншого рівня (територія, мале місто). Це владно-управлінські інститути, стан управлінської структури, її відкритість,

прозорість, ступінь демократичності, ступінь участі народу у вирішенні актуальних життєвих проблем тощо. Для цієї складової дуже важливими є законодавчі акти та документи, які приймаються та впроваджуються на регіональному рівні. Політико-економічна частина включає територіальні підприємства та організації, які забезпечують працевлаштування; умови праці, рівень зайнятості населення, рівень їх реальної забезпеченості; статус зон обслуговування території та здатність населення задовольняти надзвичайні потреби тощо [27, с. 14].

Соціокультурний простір є життєво важливим поняттям у створенні, розвитку та сталості закладів культури та мистецтва. Це стосується фізичного та соціального середовища, в якому відбувається культурна та мистецька діяльність, включаючи простори, де митці та глядачі взаємодіють.

Соціокультурний простір є критично важливою складовою у створенні та розвитку закладів культури та мистецтва. Він охоплює фізичне та соціальне середовище, в якому відбувається культурна та мистецька діяльність. Фізичне середовище включає в себе приміщення, де працюють художники, такі як студії, галереї та майданчики для вистав. Соціальне середовище включає мережі людей та організацій, які підтримують і підтримують заклади культури та мистецтва. Соціально-культурний простір має важливе значення, оскільки він забезпечує платформу для культурного та мистецького вираження, сприяє творчості та інноваціям, а також допомагає створити почуття спільності навколо закладів культури та мистецтва.

Історичні та сучасні приклади соціокультурного простору в закладах культури та мистецтва демонструють важливість цього поняття. Наприклад, на початку 20 століття паризький район Монмартр був яскравим соціокультурним простором, який сприяв розвитку сучасного мистецтва. Сьогодні такі заклади культури та мистецтва, як Бруклінська музична академія в Нью-Йорку та Тейт Модерн у Лондоні, створюють соціокультурні простори, які об'єднують митців, аудиторію та спільноти. Ці приклади показують, що соціокультурний простір є

критично важливою складовою розвитку та сталості закладів культури та мистецтва.

Соціокультурний простір відіграє значну роль у вихованні креативності та інновацій у закладах культури та мистецтва. Він створює сприятливе середовище для митців, щоб експериментувати та ризикувати, що призводить до нових та інноваційних форм художнього вираження. Наприклад, соціокультурний простір школи Баугауз у Німеччині на початку 20 століття сприяв спільному та експериментальному підходу до мистецтва та дизайну, що призвело до розвитку нових форм архітектури, дизайну меблів та графічного дизайну. Соціально-культурний простір надихає на творчість та інновації, надаючи художникам платформу для дослідження нових ідей та підходів. Крім того, соціокультурний простір відіграє важливу роль у створенні відчуття спільності навколо культурних і мистецьких установ. Це простір, де люди можуть зібратися разом, щоб поділитися своєю пристрасстю до мистецтва та культури, створюючи спільне відчуття ідентичності та приналежності. Це відчуття спільності життєво важливе для стійкості культурних і мистецьких установ. Це допомагає створити лояльну та віддану аудиторію, яка підтримує заклад через відвідування, участь та фінансові внески. Крім того, соціокультурний простір також сприяє збереженню культурної спадщини [29, с.54].

Культурні та мистецькі установи відповідають за збереження та популяризацію культурної спадщини, як матеріальної, так і нематеріальної. Створені ними соціокультурні простори забезпечують платформу для збереження та поширення культурної спадщини. Наприклад, Смітсонівський інститут у Вашингтоні, округ Колумбія, забезпечує простір для збереження та експонування американської культурної спадщини, включаючи мистецтво, історію та науку.

Соціокультурний простір також сприяє взаємодії аудиторії з установами культури та мистецтва. Він надає платформу для взаємодії митців і аудиторії, сприяючи появі спільноти навколо закладів культури та мистецтва. Наприклад, соціокультурний простір фестивалю Burning Man у Неваді об'єднує митців і

глядачів у середовищі співпраці та участі, яке заохочує експерименти та творчість. Соціально-культурний простір може посилити взаємодію аудиторії з культурними та мистецькими установами, надаючи аудиторії можливості брати участь у мистецьких та культурних заходах, створюючи відчуття власності та інвестування в ці установи.

Нарешті, соціокультурний простір є важливим для збереження культурної спадщини. Він забезпечує платформу для просування та розуміння культурної спадщини, гарантуючи, що вона не буде втрачена чи забута. Наприклад, такі заклади культури та мистецтва, як Смітсонівський інститут у Вашингтоні, округ Колумбія, та Британський музей у Лондоні забезпечують соціокультурні простори, які демонструють культурну спадщину різних спільнот і сприяють міжкультурному взаєморозумінню. Соціокультурний простір може допомогти зберегти культурну спадщину, надаючи платформу для передачі культурних знань і традицій від одного покоління до наступного.

Соціокультурний простір також може сприяти розвитку громади. Культурні та мистецькі інституції можуть використовувати соціокультурний простір для взаємодії та розширення можливостей місцевих громад. Наприклад, соціокультурний простір громадських мистецьких центрів може надати місцевим мешканцям можливість брати участь у мистецьких і культурних заходах, сприяючи розвитку почуття спільності та інвестування в ці установи. Соціокультурний простір також можна використовувати для вирішення соціальних проблем і сприяння суспільним змінам. Наприклад, соціокультурний простір проекту Laundromat у Нью-Йорку забезпечує мистецькі програми та виставки в пральнях у незахищених громадах, сприяючи соціальній справедливості та розширенню можливостей громади.

Створення та розвиток соціокультурного простору може становити значні виклики для закладів культури та мистецтва. Однією з проблем є забезпечення фінансування для підтримки розвитку фізичних просторів і програмування. Іншим викликом є те, щоб соціокультурний простір був інклюзивним і доступним для різноманітних спільнот. Інституції культури та мистецтва можуть

вирішити ці проблеми, налагодивши партнерські стосунки з громадськими організаціями та шукаючи альтернативні джерела фінансування, такі як гранти та краудфандинг. Інституції також можуть віддавати пріоритет різноманітності та інклюзивності у своїх програмах та зусиллях з поширення інформації.

Технології змінюють концепцію соціокультурного простору в закладах культури та мистецтва. Цифрові платформи надають митцям і аудиторії нові можливості для участі в культурних і мистецьких заходах, незалежно від фізичного місцезнаходження. Наприклад, платформа Google Arts & Culture забезпечує віртуальні тури музеями та галереями по всьому світу, розширення доступу до культурного та мистецького досвіду. Культурні та мистецькі інституції можуть використовувати технології для покращення соціокультурного простору, створюючи цифрові платформи, які сприяють мистецькій співпраці та залученню громади.

Фінансування є критично важливим чинником у створенні та розвитку соціокультурного простору закладів культури та мистецтва. Установам потрібна фінансова підтримка для розвитку фізичних приміщень, програмування та зусиль з поширення інформації. Фінансування може надходити з різних джерел, включаючи державні гранти, приватні пожертви та корпоративне спонсорство. Культурні та мистецькі установи можуть забезпечити фінансування, розвиваючи міцні стосунки з донорами та спонсорами, створюючи переконливі кампанії зі збору коштів і демонструючи вплив своїх програм на свої громади.

Майбутнє соціокультурного простору в закладах культури та мистецтва розвивається. Інституції все більше віддають пріоритет різноманітності, інклюзивності та залученню громади у своїх програмах та зусиллях з поширення інформації. Пандемія COVID-19 також прискорила використання цифрових платформ для сприяння мистецькій співпраці та залученню аудиторії. Однак майбутнє соціокультурного простору також стикається з проблемами, зокрема потребою в стійких моделях фінансування та необхідністю вирішення питань справедливості та доступу. Культурні та мистецькі інституції можуть вирішити

ці проблеми, продовжуючи віддавати пріоритет залученню громади та інклюзивності у своїх програмах та зусиллях з поширення інформації [29].

Порівняльний аналіз соціокультурного простору в різних культурно-мистецьких установах виявляє як схожість, так і відмінність. Наприклад, музеї та галереї часто надають фізичні приміщення для виставок і заходів, тоді як громадські мистецькі центри надають пріоритет залученню громади та розширенню її можливостей. Проте всі заклади культури та мистецтва покладаються на соціокультурний простір для сприяння творчості, інноваціям та залученню аудиторії. Порівнюючи соціокультурний простір у різних закладах культури та мистецтва, ми можемо визначити найкращі практики та можливості для співпраці та інновацій.

Отже, на нашу думку, соціокультурний простір відіграє життєво важливу роль у розвитку та підтримці інституцій культури та мистецтва. Він забезпечує фізичне та соціальне середовище для художнього вираження, творчості та участі громади. Історичні та сучасні приклади демонструють важливість соціокультурного простору для розвитку та сталості закладів культури та мистецтва. Соціокультурний простір сприяє творчості та інноваціям, сприяє залученню аудиторії, сприяє збереженню культурної спадщини та сприяє розвитку громади. Однак створення та розвиток соціокультурного простору може спричинити значні проблеми, включаючи забезпечення фінансування та забезпечення інклюзивності та доступності. Майбутнє соціокультурного простору в культурних і мистецьких закладах розвивається, де заклади надають пріоритет різноманітності, інклюзивності та залученню громади. Розвиваючи соціокультурний простір, культурні та мистецькі заклади можуть продовжувати процвітати та сприяти збагаченню наших громад і суспільств.

Висновки до розділу 1.

Отже, проведено аналіз теоретичних засад формування соціокультурного простору України на початку XXI століття. Дослідження включало в себе ретроспективний огляд трансформаційних процесів, які відбувалися у країні

наприкінці 20-х років ХХІ століття, а також аналіз провідних тенденцій, що формують соціокультурний ландшафт на сучасному етапі.

Згідно з результатами дослідження, провідні тенденції формування соціокультурного простору України на початку ХХІ століття характеризуються глибокими трансформаціями на різних рівнях суспільства. Зокрема, виділено ключові напрями, які визначають сучасні процеси культурної динаміки. Серед них важливо відзначити зростання ролі глобальних комунікаційних технологій та інтернету, що забезпечує широкий доступ до культурних контентів та сприяє формуванню нових культурних практик. Також вагомий вплив справляє міграційний рух, що призводить до культурного різноманіття та взаємодії різних культурних традицій в українському суспільстві.

Аналіз трансформаційних процесів на закінчення минулого століття дозволив виокремити періодичні зрушення та ключові етапи у формуванні сучасної культурної картини України. Важливим аспектом стала адаптація до нових реалій та пошук унікального культурного ідентитету. Відзначено, що на фоні геополітичних подій та соціальних змін у країні, український соціокультурний простір став ареною активної саморефлексії та реструктуризації, що формує його новий обличчя.

Одним із ключових результатів аналізу розділу є виявлення сутності поняття "соціокультурний простір" та його теоретичне осмислення.

Важливим аспектом дослідження є також виявлення провідних тенденцій, які визначають формування соціокультурного простору України. Серед них слід відзначити активну взаємодію традиційних та нових культурних практик, адаптацію до глобальних культурних стандартів та збереження унікальності національної спадщини. Важливою є також зміна ролі громадян у формуванні соціокультурного простору через активну участь у культурних процесах, що збагачує та динамізує культурну картину суспільства.

З урахуванням отриманих результатів можна зробити висновок, що динаміка формування соціокультурного простору України є складною та багатовимірною. Результати аналізу свідчать про необхідність подальшого

вивчення цього явища з метою розкриття його особливостей та визначення стратегій розвитку культурно-мистецьких інституцій в контексті сучасних тенденцій. Також, на основі здобутих знань, можна розробити рекомендації для ефективного управління та розвитку культурного простору, що сприятиме його сталому розвитку та поглибленню культурних взаємозв'язків в сучасному суспільстві.

РОЗДІЛ 2.

РОЛЬ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

2.1. Культурно-мистецькі інституції як культурологічний концепт

Організація культури, яку також називають культурною організацією, культурною установою або культурною інституцією, - це організація, яка працює над збереженням або розвитком культури в межах певної культури/субкультури. Цей термін використовується, зокрема, органами державної влади та благодійними організаціями, але його значення дуже широке. Прикладами культурних інституцій у сучасному суспільстві є музеї, бібліотеки, архіви, церкви та художні галереї.

Почнемо з огляду концептуального та категоріального просторів. Інституції (від латинського "institutionum" - встановлення, запровадження, звичай) фіксують підтвержені досвідом способи реалізації суспільно значущих функцій та раціоналізаторські механізми соціальних практик і є необхідним атрибутом сучасних динамічних суспільств [40].

Як зазначають П. Бергман і Т. Лукман, інститути "з'являються в кожній соціальній ситуації, що триває певний час" і виникають у контексті конкретних соціальних процесів [3].

Вивчення "інститутів" було започатковано О. Контом (1798-1857) та Г. Спенсером (1820-1903). У сучасній літературі поняття "інститут" не має усталеного значення [4, с. 264] і використовується для позначення: 1) соціальних утворень - загальносоціальних (політичних, правових, моральних, релігійних тощо) норм, правил і принципів, які вказують на характер і стійкість суспільних явищ, визначають і регулюють суспільні відносини та різноманітну діяльність людей і як сукупність культурних зразків, звичаїв, типів мислення та моделей поведінки; 2) соціальні утворення, або інститути - соціальні одиниці, які функціонують як суб'єкти суспільних відносин, використовуються як організації [5].

Іншими словами, під "інститутами" розуміють орієнтири, норми, прийняті правила поведінки або об'єднання організацій, установ, груп і людей. У першому випадку вони є нормативними (у сенсі правил поведінки), у другому - організаційними інтерпретаціями інститутів; 3) як діючі та ефективні норми інститути реалізуються, є стабільними та типовими у повсякденній практиці; С. Кільдіна пов'язує поняття "інститут" та "практика" і описує інститути як "різні типи глибинні та історично стійкі форми соціальної практики, що забезпечують відтворення соціальних зв'язків і відносин у суспільстві" [6].

Д. Норт, провідний представник теорії неоінституціоналізму, визначає інститути як "правила, механізми, що гарантують їх виконання, та поведінкові норми, які структурують повторювані взаємодії між людьми" [42].

В рамках інститутів взаємодія людей координується та впорядковується, створюючи певні алгоритми та програми дій. Ми розглядаємо не просто набір норм, а організацію зі структурою. Таким чином, інститут - це сукупність правил, принципів, норм і установок, які регулюють різні сфери людської діяльності. В рамках соціальних інститутів як різновиду організації соціальні практики стандартизуються, піддаються проектуванню та контролю.

Культурно-мистецькі інституції є складовою частиною соціокультурної сфери суспільства, що відображає його потреби у збереженні, розвитку та розповсюдженні культурних та мистецьких цінностей. Поняття "культурно-мистецькі інституції" визначається як сукупність організацій, установ, структур і систем, спрямованих на здійснення та підтримку різноманітних видів культурної і мистецької діяльності в межах конкретного соціокультурного контексту.

Культурно-мистецькі інституції виконують ряд ключових функцій, що сприяють розбудові, утриманню та поширенню культурного спадку суспільства. Серед цих функцій можна виділити збереження та дослідження культурної спадщини, організацію та підтримку мистецьких та культурних подій, освітню діяльність, архівування та зберігання культурних артефактів тощо.

Однією з ключових характеристик культурно-мистецьких інституцій є їхній внесок у формування та підтримку культурної ідентичності суспільства. Ці інституції допомагають визначити, утвердити та передати цінності, які визначають ідентичність групи, сприяючи тим самим утриманню культурного різноманіття.

Культурно-мистецькі інституції можуть приймати різні форми, включаючи музеї, галереї, театри, концертні зали, бібліотеки, архіви, культурно-освітні центри, академії та інші організації, що присвячені підтримці та розвитку культури та мистецтва.

Музеї виступають як місця збереження та вивчення культурної спадщини. Вони забезпечують унікальну можливість вивчення історії, традицій та розвитку суспільства через представлення артефактів і експонатів різних епох. Галереї, у свою чергу, є місцем для представлення та популяризації сучасного мистецтва, надаючи художникам можливість демонструвати свої творчість широкому загалу.

Театри та концертні зали є місцями виконання та сприяння розвитку висококультурних видів мистецтва, таких як театр, музика та танець. Ці інституції забезпечують аудиторії можливість насолоджуватися виставами, концертами та іншими виступами, що вносять суттєвий внесок у культурний ландшафт.

Бібліотеки та архіви є важливими центрами для зберігання, збирання та розповсюдження інформації та знань. Вони грають ключову роль у забезпеченні доступу до літературних творів, наукових публікацій, архівних матеріалів та інших ресурсів, що сприяє освітньому та культурному розвитку суспільства.

Культурно-освітні центри та академії відіграють важливу роль у формуванні та розвитку культурної еліти, надаючи спеціалізовану освіту у галузі мистецтва, літератури, музики та інших областей.

Україна має різноманітні культурно-мистецькі інституції, що грають важливу роль у збереженні, розвитку та поширенні культурної спадщини країни [50].

Національний музей історії України: Розташований в Києві, цей музей є великим центром для вивчення історії України. Він має багаті колекції археологічних знахідок, предметів національної культури та історичних експонатів.

Національний художній музей України: також у Києві, цей музей є однією з найбільших художніх галерей в Україні. Він представляє значну колекцію українського образотворчого мистецтва від середньовіччя до сучасності.

Львівська національна галерея мистецтв: ця галерея є важливим центром для вивчення та виставки українського та світового мистецтва. Вона має значні колекції живопису, скульптури та графіки.

Національний академічний театр опери та балету України: знаходиться у Києві, цей театр відомий своєю високою якістю виконання оперних та балетних вистав. Він сприяє розвитку висококультурних видів мистецтва в Україні.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: у Києві, ця бібліотека є однією з найбільших та найстаріших в Україні. Вона виконує важливу роль у збереженні і поширенні культурних та наукових ресурсів.

Національний музей народної архітектури та побуту України "Пирогово": поблизу Києва, "Пирогово" є відкритим архітектурно-етнографічним музеєм, де зібрані та представлені архітектурні пам'ятки та побут різних регіонів України.

Такі приклади відображають різноманіття культурно-мистецьких інституцій в Україні, які сприяють збереженню та розвитку національної культурної спадщини, а також сприяють висококультурним видам мистецтва.

Отже, на можна зробити висновок, що культурно-мистецькі інституції визначаються як організаційні структури, спрямовані на забезпечення збереження, розвитку та популяризацію культурної та мистецької спадщини суспільства. Ці інституції виконують важливі функції у формуванні культурної ідентичності, надаючи можливість насолоджуватися мистецтвом та культурою, а також сприяючи освітньому та інтелектуальному розвитку громадян.

2.2. Формування культурно-мистецьких інституцій в сучасному соціокультурному просторі України

На сучасному етапі розвитку України важливим аспектом є формування культурно-мистецьких інституцій, які визначають соціокультурний простір країни. Культурні інституції виконують ключову роль у збереженні та розвитку національної ідентичності, а також сприяють інтеграції України в світовий культурний контекст. В даному дослідженні аналізується процес формування та функціонування культурно-мистецьких інституцій в сучасному соціокультурному просторі України, зокрема розглядаються їхні завдання, ролі та вплив на культурний розвиток країни.

Однією з ключових аспектів формування культурно-мистецьких інституцій є їхня правова база та статус. В Україні існує ряд законодавчих актів, що регулюють статус і діяльність культурно-мистецьких установ. Зокрема, Закон України "Про культуру" визначає основні принципи та завдання державної політики у сфері культури, а також визначає структуру та функції культурно-мистецьких установ. Цей закон встановлює, що культурні інституції мають сприяти розбудові культурного простору, підтримувати та розвивати національні традиції та ідентичність [5].

Однією з найважливіших функцій культурно-мистецьких інституцій є збереження та розповсюдження культурної спадщини. Музеї, архіви, бібліотеки та інші культурно-мистецькі установи здійснюють систематизацію, зберігання та дослідження цінних об'єктів культури .

У цьому контексті можна зазначити роль музеїв як ключових культурно-мистецьких інституцій, що сприяють збереженню історичної пам'яті та вивченню культурного надбання. Музейна діяльність в Україні орієнтована на створення ефективних умов для зберігання та відтворення колекцій, а також на активізацію освітньої та наукової роботи. Музеї виступають платформою для вивчення історії, культури та мистецтва, а їхні експозиції є не лише джерелом інформації, але й місцем, де формується інтелектуальна обстановка.

Культурно-мистецькі центри та галереї є ще однією складовою культурно-мистецьких інституцій, які впливають на сучасний соціокультурний простір України. Вони створюють платформу для публічного виставкового простору, сприяють розкриттю та популяризації сучасного мистецтва, а також стимулюють творчість українських художників. Культурно-мистецькі галереї виступають не лише місцем показу творів мистецтва, але і центрами культурного обміну та діалогу.

Важливу роль у формуванні культурно-мистецьких інституцій відіграють також освітні установи. Вищі навчальні заклади мистецтв та культури є ключовими для підготовки фахівців у галузі культурно-мистецького менеджменту, консервації та реставрації, музеєзнавства та інших спеціальностей, пов'язаних із збереженням та розвитком культурної спадщини.

Важливим аспектом є також взаємодія культурно-мистецьких інституцій з громадськістю. Залучення громадськості до культурних заходів, активна участь у культурних проектах та ініціативах є ключовими для формування активної та свідомої культурної громадянськості [44].

Таким чином, формування культурно-мистецьких інституцій в сучасному соціокультурному просторі України є складним та багатограним процесом. Вони виконують різноманітні функції, від збереження та вивчення культурної спадщини до підтримки та розвитку сучасного мистецтва. Роль цих інституцій неоціненна для формування культурної ідентичності та розбудови культурного простору України в контексті глобалізації та розвитку сучасного суспільства.

Україна – це країна з багатою культурою та історією, з яскравою мистецькою сценою, яка була сформована століттями традицій та інновацій. Від музеїв і галерей до театрів і музичних фестивалів, культурні та мистецькі заклади України є невід'ємною частиною ідентичності та спадщини країни.

Огляд культурно-мистецьких закладів в Україні може показати різноманітні культурно-мистецькі заклади, включаючи музеї, галереї, театри, культурні центри тощо. Ці установи розташовані по всій країні, з помітною концентрацією у великих містах, таких як Київ, Львів та Одеса. Історико-

культурне значення цих закладів неможливо переоцінити, оскільки вони відкривають вікно в минуле, сучасне та майбутнє України. Вони служать освітніми ресурсами, місцями зборів громади та джерелами мистецького натхнення. Починаючи з музеїв, в Україні є величезна кількість установ, які обслуговують різні інтереси. Національний музей історії України, розташований у Києві, проводить подорож у минуле країни від найдавніших поселень до сучасності. Музей народної архітектури та побуту України у Львові — музей під відкритим небом, який демонструє традиційну українську архітектуру та ремесла. Музей західного та східного мистецтва у Львові має вражаючу колекцію європейського та азійського мистецтва, включаючи роботи Рембрандта, Рубенса та Ван Дейка.

Національний музей історії України є ще одним важливим культурним закладом, який демонструє історію України через величезну колекцію артефактів та експонатів [45, с.56]. Музей має широкий спектр експонатів від доісторичних часів до наших днів, висвітлюючи різні культурні та соціальні події, які відбувалися в Україні протягом століть.

Якщо перейти до галерей, то в Україні розвивається сучасне мистецтво: галереї у великих містах демонструють роботи як відомих, так і нових митців. Мистецький Арсенал у Києві – це багатофункціональний культурний центр, де проводяться художні виставки, концерти та інші заходи. PinchukArtCentre у Києві — це приватний музей сучасного мистецтва, який демонструє як українське, так і зарубіжне мистецтво. Галерея «Дзига» у Львові вже понад 20 років є осередком сучасного мистецтва, демонструючи роботи місцевих художників, а також художників з усього світу. Крім музеїв і галерей, Україна має також багату театральну традицію з багатьма театрами по всій країні [21, с.10].

Найвідоміші театри знаходяться в Києві, зокрема Національна опера України, Київський драматичний театр, Національний академічний театр драми імені Лесі Українки. Ці театри пропонують різноманітні вистави, включаючи оперу, балет і драму. Культурно-мистецькі інституції України не лише

демонструють багату історію країни, а й сприяють розвитку сучасного мистецтва та культури. У Мистецькому Арсеналі, наприклад, проводяться міжнародні художні виставки, на яких збираються митці з різних країн і культур. Це сприяє міжкультурному обміну ідеями та культурному взаєморозумінню. Окрім традиційних інституцій, Україна також використовує сучасні технології для демонстрації своєї культури та мистецтва. Веб-сайт Art Ukraine, наприклад, є онлайн-платформою, яка просуває сучасне українське мистецтво та культуру, слугуючи ресурсом для художників, колекціонерів та ентузіастів. Соціальні медіа-платформи, такі як Instagram, також використовувалися українськими митцями та інституціями для розширення свого охоплення та зв'язку з аудиторією по всьому світу.

Онлайн-платформи, такі як Art Ukraine, є чудовим ресурсом для митців, колекціонерів та ентузіастів, які відкривають для себе сучасне українське мистецтво та культуру. Українські митці та установи також використовують соціальні медіа-платформи, такі як Instagram, щоб розширити свій охоплення та зв'язатися з аудиторією по всьому світу. Одним із найзначніших культурних закладів України є Мистецький Арсенал, який проводить міжнародні художні виставки. Мистецький Арсенал надає простір, де митці з різних країн і культур можуть збиратися та обмінюватися ідеями, сприяючи міжкультурному взаєморозумінню. Цей заклад не тільки сприяє збереженню багатої історії України, а й сприяє розвитку сучасного мистецтва в країні.

Невід'ємною частиною культурної спадщини України, крім театрів і музеїв, є також музика. Країна відома своїми народними музичними традиціями, з багатою історією пісень і танців, які передавалися з покоління в покоління. Національний симфонічний оркестр України — відома установа, яка виконує класичну та сучасну музику, демонструючи таланти деяких із найвидатніших музикантів України. Музичні фестивалі в Україні також популярні серед місцевих жителів і туристів, такі події, як фестиваль LvivMozArt і джазовий фестиваль Коктебель, щороку збирають багато людей.

Музика є невід’ємною частиною культурної ідентичності України з багатими традиціями народної музики та процвітаючою сучасною музичною сценою. У традиційній українській музиці звучать такі інструменти, як бандура, кобза та цимбали, і часто супроводжується танцями. Сучасна музика в Україні охоплює широкий діапазон жанрів, від поп-року до електроніки та експерименту. Серед відомих музикантів – Руслана, Океан Ельзи та ДахаБраха, а по всій країні проходить багато музичних фестивалів, які демонструють найкраще з української музики. Концерти та музичні фестивалі, такі як Zaxidfest у Львові та Koktebel Jazz Festival у Криму, приваблюють тисячі любителів музики з усієї країни та з-за її меж.

Література відіграла значну роль у культурній спадщині України, яка має багатовікову історію. На українську літературу вплинуло цілий ряд факторів, зокрема географія, політика та мова країни. Серед відомих письменників — Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка. Сучасна українська література також процвітає: такі письменники, як Андрій Курков, Сергій Жадан та Оксана Забужко, здобули міжнародне визнання своїми творами. Літературні події та фестивалі, такі як Львівський міжнародний літературний фестиваль і Книжковий Арсенал у Києві, прославляють українську літературу та є платформою для зустрічі письменників і читачів. Ці заклади демонструють багату історію та традиції України з експонатами, починаючи від стародавніх артефактів і закінчуючи сучасними мистецькими інсталяціями. Сценічне мистецтво також добре представлене в Україні: театри, оперні та балетні трупи розташовані по всій країні. Національна опера України, розташована в Києві, є однією з найпрестижніших оперних труп у світі, яка приваблює виконавців світового рівня та публіку з усього світу. Серед інших відомих театрів — Львівський театр опери та балету, Одеський театр опери та балету та Харківський національний академічний театр опери та балету. Візуальне мистецтво також процвітає в Україні з численними галереями та художніми музеями, де представлені роботи як відомих, так і нових митців. Рухи сучасного мистецтва, такі як Українська

нова хвиля та Київська школа, отримують міжнародне визнання завдяки своїм інноваційним і провокативним роботам.

Український кінематограф має давню історію, починаючи з початку 20 століття. Проте в останні роки галузь зіткнулася з проблемами через політичну нестабільність і брак фінансування. Незважаючи на ці виклики, українські кінематографісти продовжують створювати переконливі та спонукаючі до роздумів фільми. Серед відомих сучасних режисерів – Олег Сенцов, Кіра Муратова, Мирослав Слабошпицький. Кінофестивалі, такі як Одеський міжнародний кінофестиваль і Міжнародний кінофестиваль «Молодість» у Києві, надають українським кінематографістам платформу для демонстрації своїх робіт і спілкування з міжнародною аудиторією.

Архітектура України — це багатство історичної архітектури, від середньовічних замків і церков до будівель і пам'ятників радянської доби. Сучасна архітектура та містобудування також процвітають, а архітектори та дизайнери створюють інноваційні та стійкі структури. До відомих споруд і пам'яток належать Києво-Печерська лавра, Софійський собор у Києві та монумент Батьківщина-мати в Києві. Ці споруди служать важливими культурними та історичними пам'ятками, що приваблюють відвідувачів з усього світу. Окрім процвітаючих рухів сучасного мистецтва та багатой архітектурної спадщини, Україна також є домом для численних культурних установ, які відіграють важливу роль у популяризації та збереженні культурної спадщини країни. Деякі з відомих установ включають Національний музей історії України в Києві, Львівську національну галерею мистецтв і Українську національну оперу в Києві. Ці інституції не лише демонструють багату історію та мистецькі традиції країни, але також є важливими освітніми та дослідницькими центрами.

Одеський міжнародний кінофестиваль, який проводиться щорічно влітку, є однією з найважливіших культурних подій в Україні та приваблює міжнародних кінематографістів та ентузіастів кіно. Українська література також є значною частиною культурної спадщини країни, а твори таких видатних авторів, як Тарас Шевченко та Леся Українка, вважаються національним

надбанням. Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка та Київський національний академічний театр російської драми імені Лесі Українки – лише два приклади театрів, які демонструють українські п'єси та літературу [21].

Окрім цих традиційних форм культури та мистецтва, сучасна Україна також охоплює сучасні форми мистецтва, такі як вуличне мистецтво та графіті. Такі міста, як Київ і Львів, стали популярними місцями для любителів вуличного мистецтва, стіни будівель і підземні переходи прикрашають мурами та графіті. Щорічний фестиваль «Art Ukraine» у Києві відзначає сучасне мистецтво в усіх формах, включаючи живопис, скульптуру, інсталяцію та перформанс. Важливо зазначити, що культурні та мистецькі інституції України за останні роки зіткнулися зі значними проблемами через політичну нестабільність і конфлікт. Багато закладів зазнали фінансових труднощів, а деякі навіть були пошкоджені або зруйновані під час війни в Україні.

Культурні центри в Україні служать важливими місцями збору громади, забезпечуючи простір, де люди збираються разом і святкують свою спадщину. Ці центри включають громадські центри, етнічні та культурні центри тощо. До відомих центрів належать Український культурний центр у Львові, Єврейський культурний центр у Києві та Кримськотатарський культурний центр у Сімферополі. Ці центри пропонують низку подій і заходів, від мовних курсів і культурних семінарів до музичних і танцювальних вистав.

Незважаючи на важливість культурно-мистецьких інституцій в Україні, вони стикаються з низкою проблем. Однією з найбільших проблем є фінансування та фінансова підтримка, оскільки багатьом установам важко отримати ресурси, які вони мають потрібно працювати і процвітати. Політика уряду та цензура також можуть створювати проблеми, особливо для установ, які займаються чутливими або суперечливими темами. Нарешті, брак інтересу та участі громадськості, оскільки багато українців не повністю оцінюють цінність цих установ або розуміють їхню роль у збереженні культурної спадщини країни.

Незважаючи на виклики, з якими стикаються інституції культури та мистецтва в Україні, з'являються тенденції та можливості, які передбачають світле майбутнє для цих інституцій. Однією з таких тенденцій є зростання інтересу до української культури та спадщини як в Україні, так і за кордоном. Це призвело до збільшення попиту на культурні та мистецькі події та заходи, надаючи закладам можливості розширити свій охоплення та вплив. Ще одна тенденція – використання технологій для популяризації та збереження української культури. Багато закладів використовують цифрові платформи, щоб охопити ширшу аудиторію та надати привабливий та інтерактивний досвід. Це має потенціал для підвищення громадського інтересу та залучення, а також для збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь. Нарешті, існує потенціал для зростання та розвитку в культурному та мистецькому секторі, особливо за умови посилення державної підтримки та інвестицій. Це може призвести як до створення нових закладів, так і до розширення та модернізації існуючих. Загалом, майбутні перспективи культурно-мистецьких закладів в Україні є багатообіцяючими, і є чудова можливість зберегти та популяризувати українську культуру для майбутніх поколінь [4, с.98].

Отже, культурно-мистецькі заклади є невід'ємною частиною сучасної України, відкриваючи вікно в минуле, сьогодення та майбутнє країни. Від музеїв і галерей до театрів і музичних фестивалів, ці заклади демонструють багату культурну спадщину та мистецькі досягнення України. Незважаючи на труднощі, з якими стикаються ці установи, з'являються тенденції та можливості, які передбачають світле майбутнє для культурного та мистецького сектору. Важливо зберігати та популяризувати українську культуру як в Україні, так і за її межами, а також забезпечувати розвиток цих закладів для майбутніх поколінь.

2.3. Функції культурно-мистецьких інституцій

Заклади культури, такі як, музеї, театри, галереї, бібліотеки, зберігають і вивчають історію та культуру країни, допомагають зберегти традиції та цінності попередніх поколінь. Крім того, заклади культури забезпечують розвиток

мистецьких і культурних традицій та сприяють появі нових ідей і творчості серед молодих художників і музикантів.

Заклади культури мають бути відкриті для всіх верств населення та забезпечувати рівні умови для участі в культурній діяльності. Це сприяє забезпеченню соціальної справедливості та розвитку країни в цілому. Забезпечення якісної, доступної культури є важливим завданням суспільства та важливою запорукою забезпечення розвитку культурного життя та підвищення рівня життя людей.

У сучасному світі заклади культури стикаються з багатьма викликами, пов'язаними з соціальними та технологічними змінами. Необхідно забезпечити використання сучасних методів і технологій у діяльності закладів культури, тим самим забезпечуючи якість культурних послуг та надаючи випускникам закладів культури можливість відповідати викликам сучасного світу. Крім того, необхідно озброїти випускників закладів культури навичками творчого та критичного мислення, щоб вони могли успішно працювати в нестабільних ситуаціях, що швидко змінюються.

Важливим аспектом роботи закладів культури є пропаганда та поширення культури. Заклади культури сприяють популяризації національних традицій та цінностей, привертають увагу до культурного життя та привертають увагу до талантів молодих художників та музикантів. Важливою частиною діяльності закладів культури є організація культурних заходів, таких як концерти, виставки, фестивалі. Ці заходи надають можливість брати участь у культурній діяльності, сприяють розвитку мистецьких і культурних традицій, зміцнюють культурні зв'язки між людьми та країнами [9].

У сучасному суспільстві, де масова інформація та розваги доступні в різних формах, завдання культурних інституцій – привернути увагу громадськості до культурних подій та заходів. Це вимагає використання різних форм заходів і мистецтва для стимулювання інтересу та ентузіазму серед аудиторії та глядачів. Також важливо залучати молодь до діяльності закладів

культури та підтримувати талановитих художників і музикантів, що сприятиме культурному розвитку країни.

Тому заклади культури є важливою частиною сучасного суспільства, що забезпечує розвиток культурного життя та підвищення рівня життя людей. Для досягнення цих цілей необхідно забезпечити якість та доступність культурних послуг, залучити молодь до діяльності закладів культури та підтримати талановитих митців. Також важливо враховувати соціальні та технологічні зміни та використовувати сучасні методи та технології в діяльності закладів культури. Тільки так можна забезпечити розвиток культурного життя та підвищення рівня життя людей.

Культурно-мистецькі інституції в Україні виконують важливі функції у сфері розвитку культури та мистецтва, впливаючи на різні аспекти суспільного життя. Ці інституції включають у себе музеї, галереї, театри, концертні зали, бібліотеки та інші установи, спрямовані на підтримку та розвиток культурно-мистецької сцени. У даному контексті розглядаються ключові функції культурно-мистецьких інституцій в Україні.

Збереження культурної спадщини, культурно-мистецькі інституції в Україні виконують функцію збереження культурної спадщини. Музеї та галереї забезпечують унікальні можливості для зберігання та виставлення художніх та історичних артефактів. За допомогою консерваційних та реставраційних робіт інституції забезпечують довгострокове збереження цінних об'єктів, що відображають історію та культуру України [9].

Експозиційна та виставкова діяльність: Культурно-мистецькі інституції грають ключову роль у створенні експозицій та виставок, які демонструють різноманітні аспекти культурної та мистецької сцени України. Виставкова діяльність сприяє популяризації сучасного мистецтва, відновленню та вивченню історії та культури країни через візуальні артефакти.

Освітня та наукова робота: Культурно-мистецькі інституції є центрами освіти та досліджень у галузі культури та мистецтва. Музеї та бібліотеки надають доступ до унікальних ресурсів для наукових досліджень та вивчення культурної

спадщини. Організація лекцій, майстер-класів та інших освітніх заходів сприяє розвитку мистецької та культурної грамотності громадян.

Підтримка творчості та таланту: Театри, концертні зали та інші культурно-мистецькі інституції є платформами для розвитку та виявлення творчих здібностей. Здійснення постановок, концертів та інших вистав підтримує талановитих артистів та сприяє створенню нових творчих течій у мистецтві.

Культурний туризм: Культурно-мистецькі інституції є важливим елементом культурного туризму в Україні. Їхні експозиції та події привертають туристів, що сприяє розвитку культурної індустрії та сприяє розширенню міжнародних культурних обмінів.

Сприяння інноваціям у мистецтві: Культурно-мистецькі інституції є платформами для експериментів та новаторських підходів у мистецтві. Вони підтримують інноваційні проекти, сприяючи розвитку сучасного мистецтва та нових технологій у сфері культури.

Соціальна роль: Культурно-мистецькі інституції виконують важливу соціальну роль, забезпечуючи доступ до культурних подій та розваг різним соціальним групам. Інклюзивні заходи, спрямовані на задоволення потреб різних аудиторій, сприяють формуванню єдиної культурної ідентичності.

Культурно-дипломатична діяльність: Культурно-мистецькі інституції виступають як важливі агенти культурно-дипломатичної діяльності. Вони сприяють взаєморозумінню між національностями та розвитку культурних зв'язків з іншими країнами через організацію міжнародних виставок, фестивалів та обмінів.

Загальна функція культурно-мистецьких інституцій в Україні полягає в тому, щоб створювати сприятливе середовище для розвитку та збереження культурної спадщини, підтримки творчості, освіти та взаєморозуміння в суспільстві. Ці інституції виступають ключовими факторами у формуванні національного ідентитету та в сприянні культурному розвитку країни.

Архіви, бібліотеки та музейні матеріали є носіями соціальної, колективної та культурної пам'яті, акумулюючи історичний досвід держави у спеціально

створених фондах, як своєрідний історичний архів для виконання державою своїх функцій, і як засіб активної трансляції для збереження та передачі культурних цінностей від покоління до покоління як міст між минулим, теперішнім і майбутнім. Через усталені в соціально-гуманітарній сфері різних країн метафори "національна скарбниця пам'яті", "будинки пам'яті", "сховище пам'яті", "інститут громадської пам'яті" суспільство оцінює ефективність діяльності цих інститутів пам'яті [12].

Наприкінці 1980-х - на початку 1990-х років у цій дослідницькій сфері сформувалося кілька концепцій: а) посередників минулого, теперішнього і майбутнього, виходячи з їхніх ключових функцій - забезпечення доступу до інформації та відбору документів для збереження; б) соціальної відповідальності архівів за збереження документів; в) соціальна відповідальність архівів, бібліотек і музеїв як таких (Р.Джимерсон); б) "документна пам'ять ноосфери" (К.Гельман-Виноградов) як глобальний інформаційний простір, елементами якого є інформація, що зберігається в архівах, бібліотеках і музеях світу. (К.Гельман-Виноградов), в) інститути пам'яті - архіви, бібліотеки та музеї - як "будинки пам'яті", що зберігають "ключі до колективної пам'яті" націй і народів, дозволяючи їм захищати свої права та привілеї, а відтак і відчуття зв'язку з минулим, власного коріння та приналежності, ідентичності, відкриваючи шлях до особистого та суспільного благополуччя (Ж.-П. Валло); г) "вторинна пам'ять", "протезна пам'ять", "роздуває" функцію пам'яті, оскільки неможливо передбачити, що саме потрібно "пам'ятати", і "перевантажує" її документами для їхнього збереження. На основі оцінки діяльності інституцій пам'яті - архівів, бібліотек та музеїв, які докладають зусиль для цього (П. Нора). Nora), д) розуміння ролі архівів, бібліотек і музеїв як інструментів влади, що прагнуть увічнити себе в майбутньому [19].

Проти оцінки інститутів пам'яті як пасивних і применшення їхньої ролі виступають і українські науковці. Вони широко розглядають соціальну роль цих інституцій як таку, що полягає у позитивному впливі на розвиток суспільства та

розкритті можливостей міждисциплінарної інтеграції спадщини (наприклад, Г. Боряк, Л. Дубровіна, А. Киридон, І. Матяш).

Теорія і практика інститутів пам'яті (архівів, бібліотек, музеїв) у сучасному контексті, окрім меморіальної функції зберігання джерел пам'яті, набули також наукової та комунікативної функцій адаптації до соціокультурних умов, інструментів наукового пізнання, інтерпретації культурних цінностей минулого та поширення інформації з метою соціального самопізнання і національного самовизначення освоєння новітніх технологій. Саме ці функції відіграють особливу роль у визначенні національного статусу ключових інститутів, формуванні національної ментальності та духовного життя суспільства.

Для виконання цих завдань національної пам'яті в суспільстві склалася практика створення державних установ, які є головними органами держави з відповідними функціями та обов'язками.

Якщо історичний розвиток архівів, бібліотек і музеїв є супутнім історії людства з моменту виникнення держави, то створення основних інститутів пам'яті є свідченням розвитку держави. Створення національних архівів, бібліотек і музеїв розпочалося зі створення "ядра" культурної спадщини нації - цінних колекцій документів, книг і музейних старожитностей, які відображають історичний поступ нації. Сьогодні від інститутів національної пам'яті вимагається проведення значної роботи з формування сучасних архівів, бібліотек та музейних колекцій, а також виконання соціальної ролі у підтримці всіх напрямів діяльності, соціальної комунікації та культурних функцій національних університетів.

В Україні наукова діяльність, спрямована на збирання та збереження рукописної, архівної та музейної спадщини, створення меморіальних колекцій у приватних зібраннях, бібліотеках та музеях, набула значного розвитку у 18-19 століттях. У різних куточках України видатними вченими, освітянами, державними та релігійними діячами були створені найважливіші за кількістю та цінністю рукописні зібрання, засновані значні родинні бібліотеки та архіви, активно збиралися, вивчалися та роз'яснювалися цінності архівів, рукописів,

стародруків, архівних колекцій та музеїв. Оскільки Україна не мала власної держави, лише під час Української революції 1917-21 років в Україні з'явилися перші офіційні інституції національної пам'яті - архіви, бібліотеки та музеї: у 1918 році - Вернадського, Климського, Єфремова, Житецького, Кольта. та іншими провідними українськими вченими була створена Національна бібліотека України (з 1988 року носить ім'я В. І. Вернадського).

Унікальну історичну та мистецьку колекцію, "Музей України", зібрав у цей період П. Потоцький, військовий історик, громадський діяч, релігійний діяч і меценат.

У 1917-18 рр. завдяки інтелектуальним зусиллям О. Грушевського, В. Міяковського, В. Модзалевського та інших було розроблено проект збереження документальної спадщини та створено Національний архів України (його підрозділ - ЦДІАК України). Народилася концепція Національного архівного фонду України (з його підрозділами - спеціалізованими бібліотеками, архівами та архівними комісіями різних галузей, Центральною археографічною комісією та профільними вищими навчальними закладами), а також концепція реформування архівної справи. Головним принципом архівної реформи став принцип аполітичності архівів, який гарантував збереження документальної спадщини.

Процес інституціоналізації державних інститутів пам'яті, таких як архіви, бібліотеки та музеї, був перерваний під час сталінської диктатури та насадження радянської ідеології; соціальні та політичні потрясіння 20 століття, що раніше зберігалися в установах та різноманітних освітніх, культурних та навчальних закладах, релігійних організаціях, наукових товариствах та організаціях зруйнували змістовну цілісність архівів, бібліотек та музейних колекцій. Відбувалося переміщення релігійних цінностей та руйнування пам'яток (частково з політичних причин, частково внаслідок воєн та революційних рухів). Значна частина унікальних колекцій ліквідованих або реформованих установ була зосереджена в деяких центральних архівах, бібліотеках і музеях. Ці установи мали право зберігати архіви і пам'ятки старовини та комплектувати

фонди історико-культурних архівів, бібліотек і музеїв. Саме в цей період були сформульовані принципи профілю комплектування архівів, бібліотек і музеїв документальною спадщиною [31, с.34].

Архіви мали збирати документи державних установ від найдавніших часів, бібліотеки - рукописи та друковані видання, а музеї - унікальну документальну спадщину та предмети старовини. Що стосується історичної спадщини, то цей поділ був значною мірою формальним.

Історично ці профілі колекцій склалися як основні, але завдяки усвідомленню суспільством цінності культурної спадщини минулого та необхідності збирання і порятунку пам'яток, створення спеціальних умов для їхнього зберігання, у багатьох архівах, бібліотеках і музеях непрофільні колекції були зосереджені непрофільні колекції. Ці установи були створені для збереження релігійної спадщини.

У найширшому розумінні інститути пам'яті, такі як архіви, бібліотеки та музеї, є установами, покликаними забезпечувати збереження, організацію та доступ до інформації, що міститься в сукупності документів і є частиною як матеріальної, так і духовної сфери суспільного життя. Вони відіграють важливу роль у визначенні системи цінностей суспільства, емоційно-психологічного стану, морального та інтелектуального потенціалу, виконують функцію соціальної комунікації.

Матеріали, що зберігаються в архівах, бібліотеках і музеях, відрізняються за формою, змістом, способом розпізнавання об'єктів, періодом походження, формуванням моральних норм і базових цінностей суспільства, національною ідентичністю, засобами і потенціалом емоційно-психологічного впливу на індивідуальну, колективну та історичну свідомість. Разом вони створюють єдину систему історико-культурних джерел національної пам'яті, яка є важливою складовою національного та світового інформаційного простору.

У період незалежності України історико-культурні та духовні матеріали, зосереджені в архівах, бібліотеках і музеях, є інформаційною базою для

розуміння національного та етнічного поступу, репрезентують регіональні, соціокультурні, етнічні та інші особливості суспільства.

Архіви, бібліотеки та музейні колекції визнані в усьому світі культурними цінностями. В Україні вони поділяються на основні категорії, підлягають державній реєстрації та охороняються державою як невід'ємна частина культурної спадщини - національного культурного надбання українського народу.

Найцінніші предмети у фондах архівів, бібліотек і музеїв є унікальними зразками національної культурної спадщини, яким держава приділяє особливу увагу і які є об'єктами національної пам'яті. Вони мають пріоритетне значення для ідентифікації народу та нації.

Українські архіви, бібліотеки та музеї як інститути пам'яті включені в діяльність міжнародних професійних організацій під егідою ЮНЕСКО.

Україна підписала ці міжнародні документи і розробила низку національних законів та підзаконних актів, які забезпечують правову основу для функціонування архівів, бібліотек і музеїв як інститутів пам'яті. Визначення поняття "культурні цінності" та принципи їх класифікації викладені в Законі України "Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей" (21 вересня 1999 р.), який спрямований на захист культурної спадщини країни та розвиток міжнародного співробітництва України в галузі культури [47, с.54].

Відповідно до Закону, культурні цінності визначаються як об'єкти матеріальної та духовної культури, що "мають художнє, історичне, етнологічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України", а саме: оригінальні твори живопису, графіки та скульптури, художні композиції та ансамблі з усіх матеріалів, твори декоративно-ужиткового мистецтва, визначають як народне мистецтво.

Компоненти та фрагменти історичних, художніх та монументальних пам'яток, стародруки та інші видання, що становлять історичну, художню, наукову та літературну цінність.

Предмети, що мають індивідуальну або колекційну цінність, рукописи, інкунабули, стародруки, кінофільми, фотографії, архівні документи, у тому числі аудіодокументи, предмети, що мають індивідуальну або колекційну цінність, унікальні та рідкісні музичні інструменти, різні види зброї, що мають художню, етнологічну та наукову цінність, історичну, етнологічну історичної, етнологічної або наукової цінності; рідкісні поштові марки та інші знаки поштової оплати, індивідуально або в колекціях; рідкісні монети, медалі, ордени, печатки та інші предмети колекціонування; зоологічні колекції, що мають наукову, освітню, культурну або естетичну цінність.

Зоологічні колекції, що мають культурну, освітню, педагогічну або естетичну цінність; рідкісні колекції та зразки флори і фауни, мінералогії, анатомії та палеонтології; сімейні цінності - релігійні цінності особистого або сімейного характеру; колекції релігійної цінності - однорідні або підібрані за певними ознаками предмети, відібрані за однорідністю або за особливими характеристиками, зібрані разом і становлять мистецьку, історичну, етнологічну або наукову цінність, незалежно від їхньої релігійної цінності.

Нематеріальна культурна спадщина - це "звичаї, форми самовираження, знання та навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти та культурні простори, які спільноти, групи, а іноді й окремі особи визнають частиною своєї культурної спадщини". Це спадщина, яка передається з покоління в покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього середовища, взаємодії з природою та історії, і яка формує їхнє почуття ідентичності та спадкоємності. Вона проявляється в усних традиціях і формах самовираження, таких як мова, виконавське мистецтво, звичаї, ритуали і свята, знання і практики про природу і всесвіт, а також традиційні ремесла. Охорона нематеріальної культурної спадщини означає комплекс заходів, спрямованих на забезпечення її виживання, включаючи її ідентифікацію, документування, вивчення, збереження, охорону, захист, популяризацію, посилення, передачу (у тому числі через формальну та неформальну освіту) та відродження різних компонентів спадщини [52].

Природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, заповідні урочища, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки та інші природні території, об'єкти природно-заповідного фонду та штучно створені об'єкти, що потребують допомоги, не передбаченої Законом України "Про природно-заповідний фонд України", полігони та інші унікальні наукові об'єкти. Важливим аспектом збереження документів і колекцій, занесених до реєстру, та інформації про унікальні джерела національної пам'яті є створення страхового фонду копій особливо цінних та унікальних документів, передбаченого Законом.

Правила обліку, охорони, реставрації та використання національної культурної спадщини встановлюються чинним Законом про пам'ятки історії та культури, Постановами про Національний архівний фонд України, Український бібліотечний фонд, Український музейний фонд та інструкціями відповідних центральних органів виконавчої влади, які є обов'язковими для виконання всіма установами, підприємствами, організаціями та громадянами, які є власниками національного культурного надбання.

Комплектування історико-культурних фондів архівів, бібліотек і музеїв здійснюється на основі врахування цінності документів і пам'яток з метою наукового відбору найбільш репрезентативних і цінних джерел інформації в їх історичному та національно-культурному аспектах. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1004. 1004 (зі змінами) "Про проведення експертизи цінності документів" передбачає проведення комплексного дослідження документів з метою їх реєстрації або зняття з обліку в Національному архівному фонді України, грошової оцінки документів, що зберігаються в архівах, та віднесення їх до унікальних документів.

Архіви, бібліотеки та музеї як інститути пам'яті мають спільні та відмінні риси, а також особливості у профілях комплектування, характері історичних матеріалів та культурних цінностей, обліку пам'яток. Це пов'язано насамперед з такими особливостями, як джерела національної пам'яті, форми обліку, зберігання і функціональні призначення, а також професійні традиції.

Архіви (від грец. *αρχεῖον* - будинок уряду) - це установи різних форм власності, які сприяють виконанню основної функції соціальної пам'яті, що полягає у передачі накопиченого людством досвіду та ідей у часі та просторі, а також у документуванні (у різний спосіб) образи, а також має на меті їх збереження.

Залежно від профілю і статусу архіви постійно або тимчасово зберігають документи, створені в результаті діяльності державних органів, державних, громадських і приватних установ та організацій, видатних державних, політичних, громадських і культурних діячів, науковців, спортсменів, педагогів. Як один з атрибутів держави, архіви зберігають автентичні документи, насамперед для задоволення правових потреб держави і соціальних запитів суспільства, для забезпечення населення документальним підтвердженням законних прав і соціальних гарантій, а також для задоволення потреб історичної науки.

Архіви виконують соціальні функції так само, як і інші інститути пам'яті, такі як бібліотеки та музеї.

Бібліотеки (від грец. *βιβλιοθηκη*, від *βιβλιον* - книга і *θηκη* - сховище) були створені як соціальні інституції, що забезпечують зберігання документів і друкованих матеріалів для приватного або публічного використання (на відміну від архівів, які переважно зберігають невідтворювані документи, що стосуються діяльності державних установ). Бібліотека була заснована як соціальна установа, що забезпечує зберігання документів і друкованих матеріалів для приватного або суспільного використання. Бібліотечні фонди являють собою накопичені результати багатовікового досвіду людської думки і знань, застосовані до різних видів і форм передачі інформації (переважно документів, друкованих видань та електронних ресурсів). Бібліотеки агрегують інформацію, створену людством. Бібліотеки зберігають документи та інформаційні масиви, які мають як експлуатаційні, так і зберігальні характеристики. Це є важливою перевагою перед іншими установами зберігання та інформаційними центрами. Бібліотеки

формують коло збереження інтелектуальних і творчих "ідей" в епоху рукописів і друкованих видань, а тепер і в електронну епоху людства [46].

Важливою складовою національних бібліотек і великих наукових бібліотек є рукописні та архівні колекції. Вони складаються з рукописів, архівів, творчих рукописів, архівів видатних особистостей і наукових установ, стародруків, рідкісних і цінних видань, а також друкованих і книжкових пам'яток, історичних колекцій та бібліотечних зібрань. Водночас, ретроспективні колекції бібліотеки, що включають документальні відбитки, книжкові колекції та спеціальні відбитки карт, творів мистецтва, музики, газет і патентів, також є джерелом національної пам'яті. Якщо архіви формуються на основі оцінок цінності, то в бібліотечній системі головні та спеціалізовані бібліотеки, які мають на це повноваження, працюють над збереженням усіх продуктів людського нагромадження. Існують бібліотеки (переважно національні та державні), які збирають обов'язкові примірники друкованих матеріалів (оборотні документи) і зберігають недоторканні архівні копії всіх національних видань, що регламентується законом. Перегляд фондів з метою часткового вилучення літератури в публічних і масових бібліотеках зазвичай стосується фізичного стану примірників з урахуванням тиражу, попиту тощо. Вилучення видань через політичну чи іншу цензуру було практикою багатьох бібліотечних установ за часів різних політичних режимів, але сьогодні не дозволено законом. Бібліотечні меморіальні колекції створюються в результаті як збору, так і внутрішнього аналізу тиражу і значення колекції. Коли частина бібліотечного фонду перетворюється на історичну колекцію, відбувається постійний процес переходу від останнього видання основного фонду, що знаходиться в оперативному користуванні, до Національного фонду культурної спадщини, який знаходиться безпосередньо в бібліотеці. Бібліотечні фонди систематично поповнюються відповідно до їх важливості та профілю.

Новітні видання (наукова, художня, мистецька література, документи для сліпих, аудіовізуальна продукція (кіно-, відео-, фото-, аудіодокументи), нормативні акти в галузі стандартизації, метрології та сертифікації, патентна

документація тощо) прямо чи опосередковано відображають культурні особливості свого часу і водночас формують або інтегрують певні риси сучасної мнемонічної свідомості. У певному сенсі функцію національної пам'яті виконують усі бібліотечні фонди, а не лише меморіальна частина.

В Україні налічується понад 30 000 бібліотек усіх типів, різного загальнодержавного значення та галузевого підпорядкування, але основними з них є наступні. Фонд книжкової спадщини, який відображає книжкову спадщину країни або регіону, зберігається переважно в національних і регіональних бібліотеках.

Основними завданнями цієї установи є сприяння розвитку культури, науки, освіти, книговидання та бібліографії в країні, проведення книгознавчих та бібліографічних досліджень, створення баз даних бібліографічної інформації та видання бібліографічних покажчиків і науково-аналітичних оглядів. Українська книжкова палата внесена до Національного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне культурне надбання (як установа, що зберігає повне і невід'ємне зібрання Державного архіву друку), як і архіви, бібліотеки та музеї.

Музеї (від грец. μουσείον - храм музи) - це складні соціокультурні інституції, соціальна функція яких полягає у збереженні пам'яті, стабілізації та визначенні соціальних норм і цінностей, передачі соціокультурного досвіду. Ці інституції роблять минуле реальним і зберігають історичний матеріал для культурного відтворення. Музеї розглядаються як: 1) хранителі пам'яті; 2) передавачі/медіатори; 3) носії пам'яті; 4) місця пам'яті; 5) топоси пам'яті. Музеї також можна розглядати як інформаційні центри культурної спадщини, інституції соціокультурної адаптації, інструменти пізнання культурних цінностей минулого і сьогодення та інтерпретації їх значення для суспільного самопізнання і самовизначення. Закон визначає правові, економічні та соціальні засади створення і діяльності музеїв в Україні, особливості наукового формування, дослідження, обліку, зберігання, охорони та використання Музейного фонду України, його правовий статус, який поширюється на всі види музеїв та заповідників і стосується музейних колекцій, музейних предметів та

предметів, що становлять музейну цінність. Він також стосується обліку, зберігання, використання, охорони, захисту, консервації та реставрації предметів.

Історико-культурні заповідники, музейні заповідники, музеї-заповідники, музеї просто неба, меморіальні музеї тощо можуть створюватися на основі природних, історико-культурних і територіальних комплексів, ансамблів та окремих пам'яток, що становлять особливу історичну, наукову та культурну цінність. Трансформація соціального і людського простору призводить до появи комплексних музеїв різних форм і змісту, в тому числі віртуальних музеїв. Сучасні музеї є своєрідною культурною нормою, простором постійного розвитку та високого інформаційного й емоційного впливу.

Музеефікація артефактів передає певний культурний код. З одного боку, вона є механізмом формування смислів, що запам'ятовуються, з іншого - смисли, що запам'ятовуються, також впливають на архітектоніку музею (особливо в контексті соціокультурних трансформацій).

Музейний простір репрезентує особливості мнемонічної свідомості періоду, що відтворюється, і водночас передає свідомий смисл епохи, в якій прочитуються коди. Заохочуючи глядачів до споглядання, музеї сприяють розвитку "візуальної культури" [17].

Музеї - це наукові, культурні та освітні заклади, створені для вивчення, збереження, використання та поширення музейних експонатів і музейних колекцій з науковою та освітньою метою, а також для залучення громадськості до надбань національної та світової культурної спадщини. Соціальні функції включають придбання, збереження, реєстрацію та розповсюдження пам'яток історії, культури та природи. Музеї також виконують ідентифікаційну, адаптивну, морально-етичну, емоційно-експресивну, комунікативну, охоронно-охоронну та інші функції. З огляду на ці пізнавальні та діяльнісні параметри, важливою є роль музеїв у процесах освіти, ідентифікації та збереження досягнень минулого. Музейні колекції та матеріали формують культурний простір пам'яті та залучають громадськість до здобутків культурної спадщини

країни. На відміну від архівів і бібліотек, які в першу чергу збирають документальну спадщину, музеї мають ширший аспект збирання музейних колекцій, що мають меморіальне значення. Музейні колекції - це поєднання широкого спектру об'єктів: предметів, що свідчать про епоху в усіх формах, видах і носіях пам'яті; артефактів, що передають специфічні національні культурні норми, формують "візуальну культуру" та зберігають репрезентативні й унікальні рухомі та нерухомі пам'ятки матеріальної і духовної культури. Створення меморіальних музеїв та музейних комплексів є однією з основних форм увічнення пам'яті. Основна місія музеїв полягає у створенні культури сьогодення і майбутнього на основі збереження та оновлення всіх елементів історичної спадщини. Культурна спадщина музею має бути репрезентативною та автентичною, об'єктивно відображати факти певного історичного періоду та національної культури. Історії відводиться особлива роль [21, с.56]. Музей виконує функції охорони, збереження, дослідження, освіти та просвітництва, а його головною функцією є водночас збереження, відтворення та формування колективної пам'яті українського народу. У цьому контексті музей постає як багатофункціональний інститут історично зумовленої соціальної пам'яті. Через цю інституцію реалізується потреба у відборі, збереженні та презентації певної групи релігійних та природних об'єктів, які визнаються суспільством як цінність, що має передаватися з покоління в покоління. Музеї також є своєрідним місцем пам'яті. Основними напрямками діяльності сучасних музеїв в Україні є науково-дослідна, культурно-освітня діяльність, збирання, зберігання, комплектування, придбання, видання, реставрація та експонування музейних зібрань, діяльність з охорони пам'яток, а також наукова атрибуція, експертиза, класифікація, державна реєстрація предметів, що становлять визначену культурну цінність, з метою їх занесення до Музейного фонду України, та вся діяльність, пов'язану з проведенням усіх видів оціночної діяльності. Об'єктами Музейного фонду України є культурні цінності, що постійно зберігаються в Україні та за її межами або повернуті Україні на підставі міжнародних договорів.

В Україні діють понад 5 тис. музеїв. Із них — 478 музеїв держ. та комунальної власності (зокрема 128 істор. профілю), з яких 28 — національні (8 музеїв підпорядковані Мін-ву к-ри України, 13 перебувають у підпорядкуванні ін. установ та громад. орг-цій). Решта музеїв — переважно комунальні (підпорядковані обласним управлінням к-ри або міським чи районним відділам к-ри і фінансуються із місц. бюджетів). Серед провідних музеїв України: [Національний музей історії України](#), Національний художній музей України, Нац. музей історії України у II світ. війні (див. Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років національний музей), [Національний музей літератури України](#), Нац. музей Т.Шевченка (див. Шевченка Тараса національний музей), Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному, [Національний музей у Львові імені Андрія Шептицького](#), [Національний музей медицини України](#), Національний науково-природничий музей України НАН України, Нац. заповідник "Софія Київська" (див. "Софія Київська"), Національний музей народної архітектури та побуту НАН України, Національний музей українського народного декоративного мистецтва України, Києво-Печерський національний історико-культурний заповідник, Корсунь-Шевченківський національний історико-культурний заповідник та ін. Водночас необхідне вироблення узгодженої політики д-ви щодо підвищення ролі музеїв у формуванні колективних уявлень про історію України.

Основними напрямками діяльності сучасних архівів, бібліотек і музеїв в Україні є науково-дослідна, культурно-просвітницька діяльність, комплектування, збирання, видання, реставрація, експонування та охорона музейних колекцій і пам'яток, а також діяльність, пов'язана з науковою атрибуцією, експертизою, класифікацією та державною реєстрацією [43].

Меморіальна функція архівів, бібліотек і музеїв як інститутів пам'яті не є фіксованою формою збереження пам'яті. Інституції також зобов'язані науково опрацьовувати та актуалізувати джерела колективної та культурної пам'яті суспільства, вдосконалювати механізми використання, передачі та трансляції інформації. Це досягається через науково-дослідницьку, інформаційну,

культурно-просвітницьку діяльність архівів, бібліотек і музеїв. Створення системи вторинних джерел, тобто довідників на рівні вторинних документів, таких як каталоги, інвентарні книги, путівники по колекціях, наукові каталоги, покажчики, списки, огляди та реєстри перехідних цінностей; публікація документальних джерел, історичних будівель та культурних цінностей; монографії, збірники наукових праць, статті, дослідження виробництво наукової продукції у вигляді монографій, наукових збірників, дисертацій, досліджень тощо.

Особливе значення ретроспективної національної бібліографії полягає в тому, що вона документує національну спадщину друкарства. Вона відображає розвиток мови, культури та інтелектуального потенціалу, відображає внесок духовних творців у розвиток нації, незалежно від колиски цінностей, засвідчує тяглість духовної традиції.

В електронну епоху інститути пам'яті створюють електронні ресурси своїх колекцій і роблять їх доступними для громадськості на своїх веб-сайтах і порталах. Виникає новий феномен електронних архівів, бібліотек і музеїв, багато з яких існують не лише у складі національних інститутів пам'яті, але й у віртуальному просторі.

Отже, досліджувані культурно-мистецькі інституції виконують різноманітні та важливі функції, які визначають їхню роль у соціокультурному просторі України на початку XXI століття, а саме:

Збереження та просування культурної спадщини. Забезпечення збереження та експозиції артефактів, творів мистецтва, архівних матеріалів, що відображають історію та культурну спадщину України.

Популяризація та поширення знань про культурну спадщину серед громадськості.

Освітня функція. Надання освітніх програм, лекцій, майстер-класів для різних груп населення. Сприяння розвитку та підтримці образотворчої та культурної грамотності.

Підтримка та розвиток мистецтва. Створення платформи для показу та вивчення творчості художників, митців, артистів. Надання можливостей для експерименту та інновацій у сфері мистецтва.

Сприяння культурному розвитку та інноваціям. Організація та підтримка культурних подій, фестивалів, виставок, що сприяють розцвіту та розвитку культури. Впровадження інноваційних форм та методів роботи для взаємодії з аудиторією.

Формування та підтримка культурного середовища. Створення сприятливого середовища для розвитку та самореалізації культурних груп та індивідів.

Взаємодія з громадськістю та громадянська участь. Залучення громадськості до культурних ініціатив та проєктів. Забезпечення діалогу та взаємодії між культурно-мистецькими інституціями та громадськістю.

Ці функції роблять культурно-мистецькі інституції ключовими учасниками у формуванні та збереженні культурного обличчя сучасного українського суспільства.

Висновки до розділу 2.

Отже, розглянуто роль культурно-мистецьких інституцій в збереженні та розвитку української культури. Аналіз проводився на трьох основних рівнях: культурологічному концепті, формуванні сучасних культурно-мистецьких інституцій в соціокультурному просторі України, а також у розкритті функцій, які вони виконують в сучасному соціокультурному ландшафті.

Аналіз культурологічного концепту "культурно-мистецькі інституції" виявив їхню різноманітність та багатогранність. Вони розглядаються не тільки як місця збереження та популяризації культурних цінностей, але й як активні учасники процесу формування сучасної культурної картини України. Таке розуміння визначає їхню важливість як факторів визначення культурного обличчя країни.

Формування культурно-мистецьких інституцій в сучасному соціокультурному просторі України вивчалось в контексті історичного розвитку та сучасних трансформацій. З'ясовано, що сучасні інституції відрізняються гнучкістю та відкритістю до нових тенденцій, викликаних як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Зміна їхньої ролі у відповідь на культурні та соціальні виклики підтверджує актуальність їхньої функції у формуванні культурного простору країни.

Визначено ключові функції, які виконують культурно-мистецькі інституції в сучасному соціокультурному ландшафті України. Серед них - збереження та просування культурної спадщини, освітня функція, підтримка та розвиток мистецтва, сприяння культурному розвитку та інноваціям, формування та підтримка культурного середовища, взаємодія з громадськістю та громадянська участь.

Важливо відзначити, що культурно-мистецькі інституції, керуючись цими функціями, взаємодіють як із суспільством, так і з іншими інституціями, що забезпечує інтеграцію культурного простору в єдиний механізм.

Важливим аспектом аналізу є те, як культурно-мистецькі інституції в сучасному соціокультурному просторі сприяють розвитку та збереженню української культури. Вони стають ключовими учасниками процесу національної самоідентифікації, підтримки та розвитку національного культурного спадку. Різноманіття їхніх заходів, виставок, освітніх програм і проектів призводить до активного взаємодії культурних традицій та сучасних тенденцій.

Важливою частиною аналізу було визначення культурно-мистецьких інституцій як чинника інновацій в культурі. Підкреслено, що вони відіграють ключову роль у впровадженні та популяризації нових культурних технологій, форм та ідей. Це сприяє не лише збереженню та відновленню традиційних форм, але й розвитку культурних практик, адаптованих до сучасних реалій та вимог.

Узагальнюючи, слід відзначити, що культурно-мистецькі інституції в сучасному соціокультурному просторі України є ключовим чинником у

збереженні, розвитку та інноваційному перетворенні української культури. Вони є не лише плацдармами для популяризації та збереження культурних цінностей, але й активними учасниками сучасних культурних трансформацій, які формують культурний ландшафт та впливають на ідентичність українського суспільства.

РОЗДІЛ 3.

СУЧАСНІ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ІНСТИТУЦІЇ ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙ В КУЛЬТУРІ ТА КУЛЬТУРНИХ ПРАКТИКАХ

3.1. «Мистецький арсенал» як флагман сучасних інновацій

Мистецький Арсенал – флагманська культурна інституція України, яка інтегрує у своїй діяльності різні види мистецтва – від сучасного мистецтва, нової музики та театру до літератури та музейної творчості.

Місія Мистецького Арсеналу полягає в тому, щоб спиратися на цінний потенціал культури для сприяння модернізації українського суспільства та інтеграції України у світове середовище.

З цією метою: порушувати актуальні соціальні проблеми, налагоджувати продуктивні зв'язки з міжнародним співтовариством, знайомити з видатними мистецькими та ідеологічними та культурними явищами та сприяти їх розвитку.

У проектах Мистецького Арсеналу порушуються та обговорюються суспільно важливі теми, відкривається простір для вільної творчості про майбутнє та осмислення минулого. Мистецький Арсенал виступає платформою для взаємодії зі світовою культурною спільнотою через спільні культурні проекти [45].

Мистецький Арсенал об'єднує та розвиває різноманітні мистецькі та культурні практики. Інтеграція відбувається через постійно взаємодіючу орієнтаційну лабораторію. Таким чином різні види мистецтва розвиваються і збагачують одне одного, а мистецькі та професійні спільноти знаходять перетин і взаємопідсилення. Нині в рамках Мистецького Арсеналу діє Літературна лабораторія.

Усі програми Мистецького Арсеналу мають потужну освітню складову. Арсенал виступає посередником між експертами та громадськістю – пояснюючи та розповідаючи про культурні та соціальні явища, їх причини та траєкторії. Це платформа для навчання та взаємодії для різних аудиторій: дорослих туристів, дітей та підлітків, митців та працівників культури.

На території Мистецького Арсеналу працює невелика галерея, яка представляє молоде українське мистецтво, а також інтер'єрні проекти провідних вітчизняних художників.

З 2005 року «Арсенал» є культурно-мистецьким закладом. Сьогодні, паралельно з виставками, триває реставрація будівлі та робота над створенням сучасного музейного комплексу, який демонструватиме історію українського мистецтва від давнини до сьогодення та зберігатиме шедеври провідних митців світу. Музей і стане потужним центром розвитку творчої діяльності. Загальна площа арсеналу сягає 60 тис. кв.

"Мистецький арсенал" – це визначний об'єкт в Україні, який відіграє роль флагмана сучасних інновацій у сфері культури та мистецтва. Розташований у Києві, цей культурний центр відомий своєю унікальною концепцією та реалізацією проектів, що відображають сучасні тенденції у світі мистецтва та культури. Розглядаючи "Мистецький арсенал" як флагман сучасних інновацій, слід звернутися до різних аспектів його діяльності:

Мультифункціональність та Інтердисциплінарність: "Мистецький арсенал" відзначається своєю мультифункціональністю, об'єднуючи в собі елементи музею, галереї, концертної зали та конференц-центру. Такий підхід сприяє взаємодії різних видів мистецтва та створює простір для інтердисциплінарних подій, що сприяє поширенню новаторських ідей у сучасному мистецтві [17, с.50].

Сучасні Виставкові Проекти: "Мистецький арсенал" відзначається активною участю в організації та реалізації сучасних виставкових проектів. Це може включати в себе виставки сучасних художників, інсталяції, перформанси та інші форми виразу, що сприяють розвитку та поширенню нових тенденцій у світі мистецтва.

Інноваційні Технології в Мистецтві: "Мистецький арсенал" використовує інноваційні технології для створення захоплюючих та вражаючих виставкових просторів. Це може включати в себе використання віртуальної реальності,

аудіовізуальні техніки, інтерактивні елементи та інші технологічні інновації, що роблять мистецтво більш доступним та захоплюючим для відвідувачів.

Форуми та Дискусії: "Мистецький арсенал" виступає платформою для проведення форумів, дискусій та конференцій, що сприяють обміну ідеями та дослідженню актуальних питань у світі мистецтва. Це допомагає не лише створювати інноваційні проекти, але й визначати майбутнє розвитку мистецької сцени.

Освітні Програми та Майстер-Класи: Здійснення освітніх ініціатив є однією з ключових функцій "Мистецького арсеналу". Організація майстер-класів, лекцій та інших освітніх заходів сприяє розвитку талантів та підготовці нового покоління художників та культурних лідерів.

Глобальна Відкритість: "Мистецький арсенал" відзначається своєю глобальною відкритістю та активною участю в міжнародних культурних обмінах. Це сприяє обміну досвідом та ідеями між українським та світовим мистецьким співтовариством.

Отже, "Мистецький арсенал" виконує роль флагмана сучасних інновацій, сприяючи розвитку та впровадженню новаторських підходів у сфері культури та мистецтва. Його діяльність відображає сучасні тенденції у мистецтві та сприяє формуванню культурної ідентичності, яка відкрита до впливу глобальних інновацій.

"Мистецький арсенал" є платформою для реалізації різноманітних проектів, спрямованих на розвиток культури та мистецтва в Україні. Проекти цього культурного центру вражають своєю різноманітністю та віддзеркалюють сучасні тенденції у світі мистецтва. Ось кілька прикладів проектів, що були впроваджені або проведені в "Мистецькому арсеналі" [45]:

Kyiv Art Week: Проект Kyiv Art Week – це щорічний захід, який об'єднує міжнародних та українських художників, галереї, колекціонерів та інших представників мистецької галузі. Під час Kyiv Art Week в "Мистецькому арсеналі" проводяться виставки, лекції, майстер-класи та інші події, що сприяють обміну досвідом та розвитку мистецької спільноти.

GogolFest: GogolFest – це масштабний фестиваль, який об'єднує різні сфери мистецтва, такі як театр, музика, література, кіно та інші. "Мистецький арсенал" є традиційним місцем проведення цього фестивалю, де представлені вистави, концерти, інсталяції та інші творчі події.

Бієнале сучасного мистецтва "Арсенал": Бієнале сучасного мистецтва "Арсенал" є важливою подією у мистецькому календарі України. Цей проект призначений для презентації нових тенденцій у сучасному мистецтві та залучення уваги до робіт вітчизняних та міжнародних художників.

"АртПолігон": "АртПолігон" – це проект, спрямований на розвиток інсталяційного мистецтва та взаємодію художників з публікою. У межах цього проекту на території "Мистецького арсеналу" створюються тимчасові інсталяції, які стають об'єктами для вивчення, дискусій та творчої взаємодії.

"Мистецька Політика": Цей проект спрямований на вивчення та обговорення питань, пов'язаних із взаємодією мистецтва та політики. В рамках "Мистецької Політики" відбуваються лекції, дискусії та виставки, які висвітлюють роль мистецтва в сучасному суспільстві.

Форум "Музеї Інновацій": Форум "Музеї Інновацій" створений для обговорення та впровадження інноваційних підходів у роботі музеїв. Цей проект залучає експертів, представників музейних установ та галерей для обміну досвідом та розробки нових стратегій розвитку.

Ці проекти відзначаються не лише високим рівнем творчості та інновацій, але і активною участю української та міжнародної арт-спільноти, роблячи "Мистецький арсенал" важливим центром для розвитку культури та мистецтва в Україні.

3.2. Новітні форми роботи сучасних культурно-мистецьких інституцій під час війни

Однією з особливостей українського суспільства під час гарячої фази війни проти російської агресії є те, що в суспільстві на рівні масової свідомості склався певний консенсус щодо позитивного ставлення до української культури та

культурних інституцій. Це виражається насамперед у тому, що в країні продовжують працювати театри, музеї, бібліотеки і навіть дитячі творчі гуртки. Оговтавшись від перших днів неспровокованого нападу путінської імперії та повернувшись до роботи, українці активно обговорювали питання фінансування армії та шукали шляхи заощадження вкрай необхідних коштів, щоб забезпечити армію всім необхідним для опору. Загальновідомо, що саме культура першою привернула увагу громадськості. Це пов'язано з тим, що у воєнний час немає часу присвячувати себе культурі. Всім відомо, що коли стріляють гармати, муза - це тиша. Але і українському керівництву, і суспільству в цілому вистачило мудрості керуватися принциповою позицією щодо культури, вираженою у відомому запитанні Вінстона Черчилля: "За що ми воюємо, якщо не за культуру?".

Українці також погодилися, що українська культура, територія та життя людей є тією цінністю, за яку проливається кров українських громадян та друзів з інших країн. Адже саме непрацюючі театри, бібліотеки та музеї залишаються осередками "нормального" життя посеред такої катастрофи. Саме культура дає надію на можливість повернення кращих часів після перемоги України.

Музей українського книгодрукування, розташований на території Києво-Печерської Лаври, розміщений в історичній будівлі 18 століття, колишній Лаврській друкарні.

Відвідування музею під час війни може здатися несвоєчасним. Однак досвід Музею українського книгодрукування доводить протилежне. Сюди приходять цілими сім'ями з дітьми завдяки творчим заходам, які музей розробив і пропонує відвідувачам. Це і цікаві та пізнавальні екскурсії виставкою, і практичні заняття, які проводять працівники музею. Наприклад, виготовлення паперу власноруч на музейній папірні, знайомство з історією виникнення способів виробництва паперу, історією книги та книгодрукування, а також виготовлення власних книжечок - все це дуже цікаво і дітям, і дорослим. Щовихідних музей чекає на родини. Креативні екскурсоводи із задоволенням занурюють в історію книги, процес виготовлення та створення власних історій. Саме на це спрямовані інтерактивні екскурсії та сімейні програми цього

культурно-освітнього закладу. Програма "Лаврська школа" Українського музею книги і друкарства - це нова ініціатива для тих, хто цікавиться і захоплюється подорожами в часі та процесом навчання [14].

Співробітники музею щойно розробили нову програму для сімейного відвідування - "Паперові дива та карнавально-святкова культура українців та інших європейських країн". Тут діти можуть в ігровій формі дослідити схожість і відмінність різних свят, символів і традицій сусідніх європейських країн і далеких друзів України, а також навчитися виготовляти пап'є-маше і малювати День святого Валентина.

Спілкуючись з дітьми, часто можна почути, як вони висловлюють бажання повернутися до часів перемоги та миру на своїй батьківщині, в Україні. Атмосфера в музеї така, що не тільки діти, а й дорослі відчують те саме.

Український музей книги і друкарства також організовує наукові заходи, такі як круглі столи, читання, презентації книг та спеціальні виставки до ювілеїв українських діячів. У січні цього року відбулося 29-те засідання Клубу культурно-історичного діалогу. Відбулися читання до "Дня Соборності України" та "Дня пам'яті Героїв Крут"; 7 лютого 2023 року відбулася публічна лекція директорки Музею історії мистецтв у Флоренції Валентини Бочковської на тему "Музеї на війні". Лекція відбулася у Флорентійському інституті мистецтв. У виставковій залі Музею книги і друкарства громадськість може ознайомитися зі спадщиною Григорія Савича Сковороди, першого українського філософа, 300-річчя від дня народження якого припало на буремні часи. Цьому видатному українцю присвячена музейна виставка "Що таке свобода?". Також заслуговує на увагу цьогорічна виставка, присвячена 150-річчю від дня народження Василя Кричевського, найталановитішого і найбагатограннішого художника України [17].

Для Музею книги і друкарства України вже стало традицією запрошувати гостей не лише на інтелектуальні та культурні заходи, а й на концерти цікавих українських виконавців. Тарас Компанченко - один з таких митців, шанований

дослідник, мислитель і музикант, чиї розповіді та пісні приваблюють численних шанувальників.

Музей пропонує своїм відвідувачам надзвичайно різноманітну та цікаву програму і успішно виконує свою культурно-просвітницьку місію навіть у воєнний час. Він також активно підтримує і співпрацює з волонтерами та надає притулок одній з волонтерських організацій Печерська.

Звісно, головним завданням музею, яке є особливо важливим у часи соціальних катаклізмів, таких як війна, є збереження історичних артефактів і, таким чином, захист національної спадщини та пам'яті спільноти. У фондах Музею української книги і друкарства зберігаються цінні скарби української книжкової культури від часів Київської Русі до сьогодення. Колекція музею налічує понад 50 000 одиниць зберігання з основної колекції музею та близько 10 000 одиниць зберігання з наукової та науково-допоміжної колекцій. Серед експонатів музею - унікальні рукописи 15-17 століть, перші українські друковані видання, такі як "Апостол" Івана Федорова 1574 року та Острозька Біблія 1581 року, загалом понад 800 стародруків, цінні європейські видання (палеотипи), оправлені фоліанти з дорогоцінних матеріалів та дерев'яні друкарські кліше 18 століття, шрифти, друкарське та поліграфічне обладнання, папір та інші зразки. Музей має унікальну колекцію книжкової графіки [21].

Під керівництвом компетентного директора і непересічної особистості Валентини Бочковської колектив закладу чудово впорався із завданням захисту музейної колекції від можливого знищення та розграбування расистськими варварами в перші дні війни, коли путінські орди вдерлися до Києва. Музей це зробив.

Сьогодні Музей книги і друкарства живе і працює для киян і вимушених переселенців, дітей і дорослих, створюючи острівцець "нормального" життя і даючи можливість відвідувачам на деякий час "забути" про війну і повсякденні проблеми виживання.

У збірці відгуків висловлюється подяка за це. Вони також висловлюють вдячність за затишок і надію на перемогу України, її непереможність і здатність

вижити, навіть якщо музей працював у воєнний час. Можливо, ця психологічна підтримка людей і є одним з головних завдань музеїв у воєнний час.

Висновки до розділу 3.

Отже, було розглянуто сучасні культурно-мистецькі інституції як чинник інновацій в культурі та культурних практиках в Україні. Аналіз проводився в контексті їхнього впливу на розвиток та збереження культурних цінностей в умовах війни, а також розглянуто новітні форми роботи, що впроваджуються для адаптації до сучасних викликів та трансформацій.

Одним із ключових результатів аналізу є розкриття ролі "Мистецького арсеналу" як флагмана інновацій у культурі. Дослідження показало, що цей інститут не лише є платформою для експозицій та подій, але й активно впроваджує інноваційні підходи у взаємодії з аудиторією, реалізації великих масових проектів та сприяє підтримці та розвитку сучасного українського мистецтва. Особлива увага приділена розвитку "Мистецького арсеналу" як інноваційного центру та його ролі у формуванні культурного образу України в глобальному контексті.

Досліджено новітні форми роботи сучасних культурно-мистецьких інституцій у контексті воєнного конфлікту. Визначено, що умови війни викликають необхідність адаптації та зміни стратегій діяльності. На прикладі таких інституцій, як "Мистецький арсенал", показано, що вони активно використовують культурні практики як інструмент для подолання військових та соціальних викликів, сприяючи мобілізації суспільства та збереженню національного ідентитету.

Важливою частиною аналізу є розкриття ролі сучасних культурно-мистецьких інституцій як чинника інновацій в культурі та культурних практиках. Виявлено, що вони є не лише платформами для виставок та виступів, але й активно залучають та підтримують новітні форми мистецького вираження, цифрові технології, інтерактивність та участь аудиторії. Це сприяє розвитку

креативних практик, активної участі глядачів та створенню інноваційних культурних продуктів.

Розглянуто також вплив сучасних культурно-мистецьких інституцій на культурні практики в умовах воєнного конфлікту. Визначено, що вони стають важливим чинником для збереження культурної спадщини, розкриття нових культурних реалій та підтримки творчих ініціатив. Важливою стає роль культурно-мистецьких інституцій у вихованні патріотизму, встановленні соціокультурних зв'язків та формуванні позитивного образу України в світі, не зважаючи на військові та соціальні труднощі.

ВИСНОВКИ

Отже, було проведено комплексний аналіз ролі та діяльності культурно-мистецьких інституцій в соціокультурному просторі України на початку XXI століття. Дослідження охопило теоретичні засади формування соціокультурного простору, роль і функції культурно-мистецьких інституцій в збереженні та розвитку української культури, а також їхню роль у створенні інновацій у культурі та культурних практиках в умовах сучасності, зокрема в умовах воєнного конфлікту.

Ми дослідили теоретичні засади культурно-мистецьких інституцій та їхньому місцю в соціокультурному просторі України на початку XXI століття. В провідних тенденціях формування соціокультурного простору виявлено активний вплив глобальних комунікаційних технологій та інтернету, що забезпечує широкий доступ до культурних контентів та сприяє формуванню нових культурних практик. Також розглянуті трансформаційні процеси наприкінці 20-х років XXI століття, визначені ключові етапи у формуванні сучасної культурної картини України.

Важливою частиною розділу є аналіз сутності поняття "соціокультурний простір" та його теоретичне осмислення. Поняття "соціокультурний простір" ми визначили його як важливий та динамічний аспект сучасного суспільства, який виникає в результаті взаємодії культурних, соціальних, економічних та інших факторів. Соціокультурний простір представляє собою комплексне об'єднання значущих елементів, яке формує унікальне культурне оточення, де відбувається взаємодія та спілкування між різними соціокультурними групами.

Це визначення враховує, що соціокультурний простір не лише віддзеркалює культурні та соціальні реалії суспільства, але й активно впливає на їхні трансформації. Відкриваючи нові можливості для творчості, інновацій та взаєморозуміння, соціокультурний простір стає ареною для розвитку та виявлення ідентичності кожної соціокультурної спільноти.

Це розуміння базується на концептуальних підходах, що враховують взаємозалежність культури та суспільства, а також різноманітність факторів, які формують соціокультурний простір. Виокремлюючи його різні виміри та аспекти, авторське визначення сприяє глибокому розумінню ролі та значення соціокультурного простору в контексті розвитку українського суспільства на початку ХХІ століття.

Аналіз культурологічного концепту "культурно-мистецькі інституції" виявив їхню різноманітність та багатогранність. Визначено, що вони виступають як активні учасники процесу формування сучасної культурної картини України, а не тільки як місця збереження та популяризації культурних цінностей. Тому ми прийшли до висновку, що культурно-мистецькі інституції визначаються як ключові агенти культурної динаміки сучасного українського суспільства, та визначає їхню різноманітність та багатогранність, яка виражається не лише у збереженні та популяризації, але й у створенні та втіленні нових культурних цінностей.

Культурно-мистецькі інституції виступають не лише як зберігачі минулого, а й як творці та інноватори сучасної культурної парадигми. Вони активно впливають на формування культурної картини України, розширюючи її границі та сприяючи динаміці культурних процесів. Культурно-мистецькі інституції є катализаторами та креативними лабораторіями, де з'єднуються традиції та інновації для створення унікального культурного середовища.

Розглянуто формування культурно-мистецьких інституцій в сучасному соціокультурному просторі України в контексті історичного розвитку та сучасних трансформацій. Визначено, що сучасні інституції відрізняються гнучкістю та відкритістю до нових тенденцій, викликаних як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Результати аналізу функцій(серед них - збереження та просування культурної спадщини, освітня функція, підтримка та розвиток мистецтва, сприяння культурному розвитку та інноваціям, формування та підтримка культурного середовища, взаємодія з громадськістю та громадянська

участь) культурно-мистецьких інституцій підтверджують їхню важливість як факторів визначення культурного обличчя країни

Особлива увага приділена аналізу ролі культурно-мистецьких інституцій як чинників інновацій в культурі. Досліджено, як вони впроваджують та популяризують нові культурні технології, форми та ідеї. Зазначено, що вони є ключовими учасниками у впровадженні та розвитку культурних інновацій, сприяючи тим самим активному розвитку та адаптації української культури до сучасних реалій.

Також ми розглянули сучасні культурно-мистецькі інституції як чинник інновацій в культурі та культурних практиках в умовах воєнного конфлікту. Результати аналізу підтверджують, що вони виступають важливим чинником для збереження культурної спадщини, розкриття нових культурних реалій та підтримки творчих ініціатив в умовах конфлікту.

Розкрито роль "Мистецького арсеналу" як флагмана інновацій в культурі. Визначено, що він не лише є платформою для подій та експозицій, але й активно впроваджує інноваційні підходи у взаємодії з аудиторією та сприяє розвитку сучасного українського мистецтва.

Досліджено сучасні культурно-мистецькі інституції в умовах воєнного конфлікту. У контексті воєнного конфлікту сучасні культурно-мистецькі інституції впроваджують різноманітні та інноваційні підходи для подолання викликів та сприяння збереженню національного. Ми визначили такі форми як, арт-терапія, що застосовується для реабілітації поранених або страждаючих від травм воєнного конфлікту. Публічні виставки, що демонструють та відзначають твори військових художників або творчість, пов'язану з воєнним конфліктом. Створення графіті, муралів та інших мистецьких виразів, які висвітлюють важливі аспекти воєнного конфлікту та підтримують спільноти. Організація мистецьких проектів для дітей, спрямованих на створення безпечного та творчого середовища для вираження їхніх почуттів та думок. Організація культурних заходів, спрямованих на об'єднання громад та вираження солідарності з постраждалими внаслідок воєнного конфлікту. Використання

інтернет-технологій для організації онлайн-подій, які дозволяють залучити аудиторію незалежно від географічних обмежень. Організація спільних заходів та меморіалів для вшанування пам'яті тих, хто загинув у воєнному конфлікті. Ці новітні форми роботи демонструють творчий підхід культурно-мистецьких інституцій в умовах воєнного конфлікту, спрямований на підтримку та побудову позитивних соціокультурних практик.

Аналіз ролі культурно-мистецьких інституцій як чинників інновацій у культурі та культурних практиках визначає їхню активну участь у впровадженні нових форм мистецтва, використанні цифрових технологій та створенні інтерактивних форм взаємодії з аудиторією. Це сприяє розвитку креативних практик, активізації участі глядачів та формуванню інноваційних культурних продуктів.

Отже, культурно-мистецькі інституції в Україні на початку XXI століття є не лише невід'ємною частиною соціокультурного простору, але і активними учасниками його формування та трансформації. Роль цих інституцій виявилася ключовою у збереженні та розвитку української культури, а також в її інноваційному відродженні в умовах сучасності. Зазначено, що культурно-мистецькі інституції виявилися важливим чинником у забезпеченні культурної самоідентифікації суспільства, створенні сприятливого культурного середовища та визначенні сучасних культурних тенденцій. Їхній вплив на розвиток мистецтва та культури виявився багатограним та інноваційним. У контексті воєнного конфлікту в Україні культурно-мистецькі інституції стали активними учасниками соціокультурних процесів, сприяючи збереженню культурної спадщини, підтримці творчих ініціатив, та формуванню національної самоідентифікації. Важливо відзначити, що вони виявилися не лише реактивними, але й активною силою, що формує та направляє культурні процеси в умовах викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алфьорова З. Візуальне мистецтво кінця ХХ — початку ХХІ століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. мистецтвознавства: спец. 26.00.01 «теорія та історія культури». Харків, 2008. 44 с.
2. Аляйда А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / Аляйда Ассман ; пер. з нім. К.Дмитренко, Л.Доронічева, О.Юдін. Київ: Ніка-Центр, 2012. - 440 с. - (Серія «Зміна парадигми»; Вип. 15).
3. Бабій Н. П. Актуальні культурно-мистецькі практики та процеси: проблематика наукового дискурсу. Питання культурології. 2020. № (36). С. 69–78. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221047> (дата звернення: 12.04.2023).
4. Використання поняття «соціокультурний простір Донецький національний університет імені Василя Стуса. URL: <https://jpvvs.donnu.edu.ua> › article › view (дата звернення: 12.11.2023).
5. Винничук О. Роль культурно-мистецьких інституцій у формуванні культурного образу нації. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України, 2018, с. 106-112.
6. Виткалов В. Г. Культурно-мистецька практика України у науковому вимірі. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2009. № 15 (1). С. 3–5.
7. Гапон Н. Проблема гуманізації соціального простору міста: соціально-філософський аспект. Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія філософські науки. 2016. Вип. 18. С. 46–52.
8. Голубець О. Мистецтво ХХ століття: український шлях / Орест Голубець. — Львів: Колір ПРО, 2012. 200 с.
9. Грищенко О. Культурно-мистецькі інституції в сучасному соціокультурному просторі України. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філософія», 2016. с. 24-27.
10. Дзюба В. Культурологія: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. 2013.

11. За результатами II Всеукраїнської конференції «Культурні практики установ культури під час військових дій». Український центр культурних досліджень. 28.10.2022. URL: <https://uccs.org.ua/novyny/za-rezultatamy-druhoi-vseukrainskoi-konferentsii-kulturni-praktyky-ustanov-kultury-pid-chas-vijskovykh-dij-3-chastyna/> (дата звернення: 12.11.2023)
12. Здіорук С. І., Парахонський Б. О., Валецький О. Л. Стратегічні аспекти національно- культурної політики України. Київ: НІСД, 1995.
13. Зорін В. Трансформація соціокультурного простору в умовах глобалізації. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2008, 39-44.
14. Івановська Н. Бієнале та освітні проекти для дітей та підлітків у музейному просторі України (на прикладі фестивалю «Арсенал Ідей») // Аркадія : культурологічний та мистецтвознав. журн. Одеса: Студія Негоціант, 2015. С. 89–94.
15. Історія українського мистецтва у 5 т. НАН України, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. Київ. 2007. Т. 5: Мистецтво ХХ століття. 1048 с.
16. Карасьов Є. Роль культурно-мистецьких інститутів в українському суспільстві на сучасному етапі. Лінгвосвіт, 2017.
17. Качур Ю. Культурна політика в умовах глобалізації: теоретико-методологічний аспект. Наукові записки Національного університету "Острозька академія", 2015.
18. Ключко Ю. М. Сучасна проблематика музеєзнавства у контексті соціокультурних трансформацій музейного середовища Актуальні проблеми музейної та пам'яткоохоронної діяльності : зб. наук. пр. Київ, 2016. С. 55–65.
19. Колісник О. В. Театр у соціокультурній динаміці сьогодення / О. В. Колісник // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2016. Вип. 11. С. 56–58.
20. Копієвська О. Р. Культурні практики в дискурсі CULTURAL STUDIES. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. № 2. С. 49–53.

21. Коцюбівська К. І. Вплив інформаційних технологій на соціокультурну трансформацію українського суспільства / К. І. Коцюбівська, І. Русу // Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 21–22 квіт. 2016 р. Київ, 2016. Ч. 1. С. 104–109.
22. Кравець В. Культурно-мистецькі інституції: сучасний стан та перспективи розвитку. Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди", 2014, 108-112 с.
23. Кузьмін В. Сучасні культурно-мистецькі інституції як осередок збереження та розвитку культурної спадщини. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, 2011. с. 89-92.
24. Культурні практики як чинник соціокультурної модернізації сучасного українського суспільства : Всеукр. наук.-практ. конф. Полтава : ПНПУ, 2016.
25. Культурологічні та мистецтвознавчі паралелі: науковий і практичний вимір: матеріали міжнародного симпозіуму, 6 червня. 2019 р. М-во культ. України; Нац. акад. кер. Кадрів культ. і мистец. Київ: НАКККиМ, 2019, 376 с.
26. Литвин О. Соціокультурний простір: формування та розвиток. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2019, с.102-107.
27. Ляшенко О. Роль культурно-мистецьких інституцій у формуванні іміджу України в світі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2016. С. 49-53.
28. Макарова Л. Культурно-мистецькі інституції як фактор розвитку культури в сучасному суспільстві. Молодь і ринок, 2015. с.172-177.
29. Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі ХХІ століття: V Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачеве, 17–18 берез. 2016 р.
30. Мистецька освіта в культурному просторі України ХХІ століття: Зб. матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Київ, Одеса, 28-30 квітня 2015 р. – Київ: НАКККиМ, 2015. 367 с.
31. Народна художня творчість у соціокультурному просторі України: історія та сьогодення (до 25-річчя Незалежності України): Всеукр. наук.-практ. конф.,

- Київ, 22–23 лют. 2016 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2016.
32. Новацька О. Роль культурно-мистецьких інституцій у формуванні соціокультурного простору. Науковий вісник Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, 2017. С.156-160.
33. Обух Л. Менеджмент музичних конкурсів і фестивалів у часі соціокультурних змін. Наукові та практичні дослідження розвитку естрадно-вокального мистецтва: матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 01 грудня 2022 року). Івано-Франківськ: РВВ ЗВО «Університет Короля Данила», 2022. С. 114–119.
34. Обух Л. Становлення менеджменту академічної музики в соціокультурному просторі України. Development of modern technologies and scientific potential of the world: coll. Of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with materials of the International scientific – practical conf., London, July 2, 2019. London: NGO «European Scientific Platform», 2019. V. 3. P 129–131.
35. Пасічник Н. Культурно-мистецькі інституції: трансформаційні процеси в умовах глобалізації. Культура нації, 2011. С.44-47.
36. Постолатій В. Культурно-мистецькі інституції як чинник утвердження культурної ідентичності сучасної України. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка, 2018. С. 91-95.
37. Пухонська О. Український вимір культурної пам'яті. *Humanities science current issues*. 2020. Т. 2, № 26. С. 83–87. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/26.195882>(дата звернення: 01.10.2023).
38. Руденко Н. Культурно-мистецькі інституції: сучасний стан та перспективи розвитку. Культурологія, 2019. С.152-156.
39. Садова Г. Культурно-мистецькі інституції як осередок формування культурної картини світу. Історія і культура Прикарпаття, 2019. С.38-41.
40. Свенціцкий І. Про музеї і музейництво. Нариси і замітки. Львів : Діло, 1920. 80 с.

41. Сидорук Т. М. До питання створення культурно-мистецького та музейного комплексу «Мистецький арсенал». Матеріали 6-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (18–19 травня 2007 року). Коростень, 2007. С. 42–49.
42. Скаченко О. О. Інформаційно-бібліографічний ресурс «Нематеріальна культурна спадщина України»: мета, структура, наповнення, Київ, 2016. С. 185–190.
43. Старостіна Л. Трансформаційні процеси в культурі та їхні вияви в культурно-мистецьких інституціях. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. 178-181.
44. Сучасне українське мистецтво: концепти, стратегії, візуальні практики. Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (11-12 листопада 2021 року). Черкаси: 2021. 120 с.
45. Сучасні соціокультурні та політичні процеси в Україні : матеріали Всеукраїнська науково-теоретична конференція, Треті наукові читання, присвячені пам'яті доктора філософських наук, професора О. М. Семашка, Київ, 01 червня 2016 р. Київ : НАКККіМ, 2016 р.
46. Токар І. Культурно-мистецькі інституції як чинник збереження та розвитку культурної спадщини. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні тенденції розвитку суспільства: глобальний вимір", 2017. с.101-105.
47. Художня культура і мистецька освіта України: сучасні прояви і смисли: монографія / Безгін Олексій Ігорович, Кузнєцова Інна Володимирівна, Успенська Ольга Юріївна Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2019. 208 с.
48. Шейко І. Культурно-мистецькі інституції: трансформаційні процеси в умовах глобалізації. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 2016. С. 148-152.
49. Яковенко І. Культурно-мистецькі інституції в системі української культури. Вісник Хмельницького національного університету, 2012. С.58-61.